Turkish Studies
Language / Literature

Volume 13/28 ,Fall 2018, p. 1-30
DOI: 10.7827/TurkishStudies.14430
ISSN: 1308-2140
Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL BALKAN UNIVERSITY
EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

A r t i cle Info/Makale Bilgisi

Received/Geliş: *Kasım 2018* ***Accepted/Kabul:*** *Aralık 2018*

Referees/Hakemler: *Doç. Dr. Alpaslan OKUR - Doç. Dr. Nezir TEMUR*

This article was checked by intihal.net.

AHMET YILMAZ BOYUNAĞA'NIN ÇOCUK ROMANLARINDA YER ALAN KÖK DEĞERLER

İlkay AKAY[*]

ÖZET

Değerlerin eğitiminde ailenin ve okulun yanında edebî eserlerin de önemli bir yeri vardır. Bilindiği üzere edebî eserler içinden çıktığı toplumu yansıtır. Toplumu besleyen değerler edebî eserler vasıtasıyla gelecek nesillere miras kalabilmektedir. Bu sebeple edebî eserlerin içerdiği iyi, doğru, güzel değerlerin gelecek nesillere aktarılması önem arz etmektedir.

Her toplumun geleceği çocuklardır. Çocukların ulusal ve evrensel değerleri bilip içselleştirmesi toplumun geleceğini yakından ilgilendirmektedir. Bu sebeple ülkemizin geleceği çocuklarımızı hem ulusal hem de evrensel değerlerle kuşatmalıyız. Bunun birçok yolu vardır. En önemli yollardan birisi de okuma kitaplarıdır. Özellikle olaya dayalı ve fantastik kitaplar çocukların severek okuduğu kitaplardır. Fabl, masal, hikâye ve romanlar çocukluk çağında en ilgi duyulan türler arasındadır. Ayrıca çocukların okuma zevki ve alışkanlığı kazanmaları için nitelikli kitaplarla buluşması sağlanmalıdır.

Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın çocuk romanları nitelikli çocuk kitapları arasında gösterilmektedir. Bu çalışmada Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın 19 çocuk romanı 2017 yılında güncellenen öğretim programlarında yer alan on kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) açısından doküman inceleme yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmanın verileri içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırmanın sonunda 19 çocuk romanında en fazla yer alan değer *sorumluluk* değeriyken en az yer alan değer ise *sabır* değeridir. Özellikle sorumluluk, sevgi, yardımseverlik ve dostluk değerleri sıkça ve dolaylı olarak yer almaktadır. En fazla değerin yer aldığı eser *Zafer Rüzgârları*'dır. Zafer

[*] Öğretmen, MEB, E-posta: akayilkays@gmail.com

Rüzgârları'nı *Malazgirt'in Üç Atlısı, Korkusuz Cengâver* ve Fe*tih Sancakları* takip etmektedir. En az değer ise *Saklı Kent, Satıcı Çocuk, Hanoğlu, Macera Adası, Denizler Ejderi* adlı eserlerde yer almaktadır.

Yapılan araştırmada değerler eğitimi açısından incelenen eserlerin önemi belirtilmiştir. Bunun yanında eserlerin tarihî içerik barındırması çocukların ilgisini çekecek niteliktedir. İncelenen eserlerin hacmi az olduğundan okunması daha kolaydır ve tercih edilebilir. Ayrıca öğretmenler ve ebeveynler çocuklarını Türk kültürü, tarihi ve değerleri ile kuşatmakla sorumludur. Boyunağa'nın kitapları bu görevi üstlenebilecek seviyededir.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Yılmaz Boyunağa, çocuk romanı, değerler eğitimi, kök değerler

THE ROOT VALUES IN CHILDERN'S NOVELS OF AHMET YILMAZ BOYUNAĞA

ABSTRACT

Literary works, beside family and school, have and important place in the values education. As it is known, literary Works reflect the society where they show up. The values that feed the society can be inherited to the future generation via literary works to the future generations.

The future of every society is children. The fact that children know and interiorise the national and universal values concerns the future of society closely. Fort his reason, we have to surround our children, the future our country, with both national and universal values. There are many ways for doing it. One of the most important ways is also reading books. Especially event driven and fantastic books are the ones that children read willingly. Fabl, fairy tales, stories and novels are among the most popular genres in childhood. İn addition, it should be provided that children met with qualified books to acquire reading habit.

The children's novels of Ahmet Yılmaz Boyunağa are shown among the qualified children's books. İn this study, 19 children's novels of Ahmet Yılmaz Boyunağa were examined in terms of ten root values (justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, responsibility,, patriotism, helpfulness) taking place in cirriculums updated in 2017 with document review method. The data of the research were resolved by content analysis. At end of the research, while the value appearing in most is responsibility, love, helpfulness and friendship are frequently and indirectl involved. The work containing most values is *Zafer Rüzgârları. Malazgirt'in Üç Atlısı, Korkusuz Cengâver* ve *Fetih Sancakları* follows *Zafer Rüzgârları. Saklı Kent, Satıcı Çocuk, Hanoğlu, Macera Adası ve Denizler Ejderi* have also the fewest values.

In the research, the importance of the works examined in terms of values education is indicated. Besides, historical content of the works is of interest to children. As the volume of the studied artifacts is small, it is easier to read and preferable. Teachers and parents are also

responsible for encircling their children with Turkish culture, history and values. Boyunağa's books are capable of taking on this task.

STRUCTURED ABSTRACT

1. Introduction

The individual, who is a social entity, creates psychological, economic, social, religious, cultural, historical, political and legal ties with other individuals with the power of communication. These bonds are shaped and developed by a number of values that the individual creates with other individuals. Because in every field where people live together, there are rules and values (Hökelekli, 2010: 5).

The values that maintain the family and society bind the individual to these two institutions. The individual first gains value judgments in the family and is influenced by the values of the society in which he occurs.As a result, individuals, families and the community can agree on a common culture that emerges. Undoubtedly, the transfer of this common culture to new generations is important for every society. As a result, every society wants to see its values in individuals and families. Enginün (1998: 194) expresess this situation as follows: "Each nation must have its own national line and represent them."

Protecting social unity, ensuring social continuity and the transfer of value and value education must be carried out effectively for the development of moral generations representing the society. Therefore, education in transferring the values between individuals and generations is the right choice (Bolat, 2016: 323). İn addition Şirin (2006: 24) "Two institutions were proposed to prevent the collapse of childhood in the modern world: family and school." by saying that draws attention to two important institutions where the child is trained.

Initial value education is taken from the family and the close environment. Children imitate and internalize the communication and behavior among parents (Aydın, 2006: 10). Children who grow up in the family and in the close environment until school age enter the school environment at a certain level. The school is a living and learning area built on values (Turan ve Aktan, 2008: 230). Schools teach that knowledge is better than ignorance, social order is better than disorder (Akbaş, 2011: 360).

It is called education of values to guide the students about how they should think and feel when faced with a right or wrong situation (Thomas, 1992, Akt; Can, 2008: 48). Values and values education in schools in our country started to be discussed in a planned way after 2004 (Turan ve Ulusoy, 2014: 2). Values education is carried out in a planned and comprehensive way through the curriculums of the schools in accordance with the educational objectives of our country. The curricula implemented in schools play an important role in the development of students' value systems by providing models of social behavior.

In 2017, the Ministry of National Education has revised its curricula in a more comprehensive way. In the new curricula, these root values show up: justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism, benevolence.

As it is known, schools are places where culture and value transfer are carried out besides knowledge and skills teaching. Language is a means of communication. Therefore, it has the task of performing this transfer. According to MEB (Ministry of Education) human beings are socialized together with the values they gain in a language integrity, and they engage in a variety of thinking and expression activities such as learning by language, applying what they learn and interpreting.

It is known that the language courses given in schools have an important place in gaining national and universal values. Teaching mother tongue is the primary aim of formal education. The student, who has a good mother tongue education, will transfer his knowledge, savings and skills to other subject areas. This is not just teaching a language or grammar, it is the job of adopting a nation's values (Özbay ve Karakuş-Tayşi, 2011: 24). Only texts are not used when culturing and socializing through the mother language course. Books are also used. Sever (2001: 40) expresses the importance of children's books in educational terms as follows: "Children are our roots in the future. The education we give to children is closely related to how a society we want in the future. Children's books are one of the effective educational tools. In addition, the characters in the children's books are effective in improving the literary pleasure of the child reader as well as in giving the reader some messages and developing his / her character (Yılmaz, 2016: 312).

Low reading rates are a matter of concern for everyone in our country. There are many reasons for this issue. Of course, the existence of books that lack of qualifications in the markets are among these reasons. Unqualified books prevent children from having a literary understanding as well as breaking their reading pleasure. Therefore children should be brought together with qualified children's books.

Children's novels of Ahmet Yılmaz Boyunağa are among the qualified books. Ahmet Yılmaz Boyunağa (1935-1995), who was the subject of this research, wrote mostly historical novels. When the author's works are considered in a series, it is seen that the Turkish-Islamic culture deals with a wide geography from Russia to Arabia, from India to Spain.

The aim of this study is to determine the root values (justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism, benevolence) in the children's novels of Ahmet Yılmaz Boyunağa and to emphasize the role of literary works in the values education.

2. Method

In this study, document analysis method and content analysis were used.

Data Collection

The author's 19 children's novels (*"Koçyiğit/Seyit Battal Gazi", "Hilal Uğruna/III. Haçlı Seferi ve Selâhaddin Eyyûbi", "Fetih Sancakları/Bedir'in Aslanlarından Çağ Açan Fatih'e", "Altın Ferman/Berke Noyan", "Denizler Ejderi", "Efsane Komutan/Tarık Bin Ziyad", "Malazgirt'in Üç Atlısı/Aksungur", "Korkusuz Cengâver", "Kırık Hançer", "Yasak Şehir", "Korsan Peşinde", "Zafer Rüzgârları/Turgut Reis", "Macera Adası", "Saklı Kent", "Özgürlük Savaşçısı/Şeyh Şamil",*

"Yankılı Kayalar", "Hanoğlu/Bir Selçuklu Kahramanı", "Satıcı Çocuk", "Osmanlı Leventleri/Seydi Ali Reis ve Leventlerin Maceraları") were analyzed by content analysis. In the analysis made by coding and classification, the sentence, paragraph or text which express each root value are determined separately. In addition, the numbers of values in the works are shown in graphs.

3. Findings

The value of responsibility is processed most in the works. Then, respectively, love, benevolence, self-control, respect, friendship, honesty, justice, patriotism and patience values come to the fore. The most root value was found in the *Zafer Rüzgârları*. İt is followed by the *Malazgirt'in Üç Atlısı, Korkusuz Cengâve*r and *Fetih Sancakları*. Children's novels with at least root values are: *Saklı Kent, Satıcı Çocuk, Yankılı Kayalar, Macera Adası, Korsan Peşinde, Hanoğlu, Denizler Ejderi.*

It is very important that values of responsibility, love, benevolence and friendship are at the forefront in the works. Considering these works in a series, children can easily internalize values of responsibility, love, benevolence and friendship. Besides, the fact that the main heroes are children contribute to the teaching of these values by emulating them. Contrasts were also included in the works. Opposites such as good-bad, fellow-enemy, beautiful-ugly, victorious-defeated, right-wrong are clearly revealed from the eyes of the children's heroes. Values are given directly and indirectly. this will facilitate the assimilation of values. Especially, values such as friendship, responsibility, helpfulness are given indirectly. In this respect, the novels of Boyunağa will be useful for children.

4. Discussion and Results

These 19 works, written for children, serve to raise a conscious generation and to bring children together with the most basic values of our society. Boyunağa's children's books shed light on some forgotten social values. Besides, historical content of the books is of interest to children. Not only children's novels on history, but also books with fantastic content can facilitate value education. On the other hand, the number of pages of books is important for primary and secondary school children. As the volume of the reviewed books is small, it is easier to read and preferable. This is important because it addresses every student.

Meeting children with qualified children's books helps to gain reading pleasure and habit. In addition, a good value education is realized. Therefore, these 19 works, written to children, serve to raise a conscious generation and bring them together with the most basic values of our society.

Researchers, parents and teachers are responsible for the proper, healthy, contemporary education of children. For this reason, in order to educate the generations who have gained the habit of reading and who have the values of the society, the researchers should examine the literary works which will give children literary pleasure more in terms of value education. Parents and teachers should bring together students with high quality literary works in which social values are included. Otherwise, the research will not reach its goal.

Extending the scope of the "100 Temel Eser" published by the Ministry of National Education should be extended to include the works of Ahmet Yılmaz Boyunağa, to be offered and recommended.

Keywords: Ahmet Yılmaz Boyunağa, Children's novel, values education, root values.

1. Giriş

İnsanoğlu, doğadaki diğer birçok canlı gibi topluluk hâlinde yaşar. Birey, iletişimin gücüyle sosyal yönünü geliştirerek psikolojik, ekonomik, sosyal, dini, kültürel, tarihsel, siyasal ve hukuksal bağlar ile diğer bireylere bağlanıp yeni gruplar, sınıflar, aileler, aşiretler, topluluklar, milletler, devletler kurar. Bu bağlar, bireyin hem kendisi tarafından hem de diğer bireylerle meydana getirdiği birtakım değerlerle şekillenir ve gelişir. Çünkü insanların bir arada yaşadığı her alanda kurallar, dolayısıyla değerler vardır (Hökelekli, 2010: 5). Değerler, örgüt içindeki bireylerin ilişkilerini tayin eder ve her bireyin nasıl davranması gerektiği konusunda fikirler/ölçütler ortaya koyar. Bu fikir/ölçüt sayesinde bireyler arasında ve örgüt içinde huzur, sükûnet ve mutluluk meydana gelir. Böylece örgüt ya da toplum bir süreklilik arz ederek nesilden nesile, çağdan çağa yoluna devam eder.

Aile ve toplumu ayakta tutan değerler, bireyi de bu iki kuruma sıkı sıkıya bağlar. Genel anlamda değerler toplumun birleşmesini sağlamakta; bireylerin bütün olarak yaşamalarına vesile olmaktadırlar (Özen, Güleryüz ve Özen, 2012: 279). Bireyin değerleri aileye, ailenin değerleri de topluma yansır ya da tersi istikamette bir yansıma gerçekleşir. Birey var olan değer yargılarını öncelikle ailede kazanır ve içinde meydana geldiği toplumun değerlerinden -istese de istemese de- etkilenir. Bunun neticesinde bireylerin, ailelerin ve toplumun üzerinde hemfikir olduğu ortak bir kültür ortaya çıkar. Şüphesiz ki bu ortak kültürün devamı, yeni nesillere aktarımı her toplum için önem taşımaktadır. Çünkü ortak kültür dolayısıyla değerler, kültürlenmeyle bireyin toplumsallaşmasını ve topluma uyumunu sağlarken aynı zamanda ahlaklı, kimlikli/kendini bilen, topluma bağlı bireylerin yetişmesine vesile olur. Neticede her toplum kendi değerlerini kendini inşa eden bireylerde ve ailelerde görmek ister. Enginün (1998: 194) bu durumu şöyle ifade eder: "Her milletin kendi millî çizgisini belirten ve onları temsil eden tipleri olmalıdır."

Aile ve Okul

Toplumsal birliğin korunması, toplumsal devamlılığın sağlanması ve toplumu temsil eden ahlaklı, kendini bilen, şahsiyet sahibi nesillerin yetişmesi için değer aktarımının ve eğitiminin etkin bir şekilde yapılması gerekmektedir. Bu yüzden değerlerin bireyler ve kuşaklar arasında aktarımında eğitim doğru seçilmiş bir araçtır (Bolat, 2016: 323). Günümüzde bu daha çok aile ve okul ortamında gerçekleşmektedir. Ayrıca Şirin (2006: 24) "Çocukluğun modern dünyada çöküşünü önlemek için iki kurum önerildi: Aile ve okul." diyerek çocuğun eğitildiği iki mühim kuruma dikkat çekmektedir. Dolayısıyla günümüzde değerler eğitiminde baş aktör, toplumun bekçiliğini yapan aile ve okullardır diyebiliriz. Bu iki kurum toplumu bir arada tutan, kültürel yozlaşmaya karşı set olan, ahlaki çöküşün önüne geçen, ülkenin ya da toplumun eğitim hedeflerine hizmet eden, toplumsallaşmayı/kültürlenmeyi gerçekleştiren, bireyi topluma faydalı hâle getiren kurumlardır. Aile ve okulda yaşanacak sorunlar toplumu çıkmaza sürükleyebilir. Dolayısıyla aile ve okulun önemini göz ardı etmemek ve daha etkin, işlevsel bir şekilde işlemelerini sağlamak için her türlü tedbirin alınması gereklidir.

Çocuk, ilk değer eğitimini ailesinden ve yakın çevresinden alır. Aile için önemli olan değerler çocuğun zihnine bir nakış gibi işlenir. Bu daha çok taklit ve telkin aracılığıyla gerçekleşmektedir. Çocuklar, ebeveynler arasındaki iletişim şeklini ve davranışlarını gözlemleyerek taklit eder ve içselleştirir (Aydın, 2006: 10).Bu sebeple ailenin ve yakın çevredeki bireylerin doğru örnek olması değerlerin çocuğa aşılanmasını kolaylaştıracaktır. Okul çağına kadar aile ve yakın çevrede yetişen çocuk, belirli bir alt yapıyla okul ortamına girmeye çalışır. Çocuğun okula uyum sağlayabilmesi için

ailenin değerleriyle okulun değerlerinin örtüşmesi önem taşımaktadır. Bu konuda Turan ve Aktan (2008: 231) şöyle demektedir: "Değerler, bir örgüte katılımın sağlanabilmesinde en önemli etkenlerden biridir. Bir örgütte katılımın olabilmesi için, durumun yansıttığı değerler ile katılanların değerleri uyum içinde olmalıdır." Kısacası çocukların hem okula hem de topluma uyum sağlaması ilk önce aile aracılığıyla gerçekleşmektedir. Tabi çocuğun sosyalleşmesinde sadece aile yeterlidir denilemez. Çünkü toplum sadece bir aileden ibaret değildir. Bu yüzden günümüzde çocuk için tam anlamıyla bir sosyalleşmenin gerçekleşmesi aile dışı toplumsal bir yapı olan okulla mümkündür. Yani okulun doğrusu ile ailenin doğrusunun örtüşmesi, birbiriyle uyum içinde olması değer aktarımını kolaylaştıracaktır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) da bu hususa okul açısından bakarak değerlerin aktarılmasının sadece sınıf veya okul ortamı ile sınırlı kalmaması, okul-aile iş birliğinin sağlanması gerekliliğini vurgulanmıştır (TTKB, 2017: 7).

Okul, değerler üzerine inşa edilmiş bir yaşama ve öğrenme alanıdır (Turan ve Aktan, 2008: 230). Okullar bilginin bilgisizlikten, sosyal düzenin düzensizlikten daha iyi olduğunu öğretir (Akbaş, 2011: 360). Yine Akbaş'a (2008: 9) göre okulların görevlerinden biri, okul programlarında açık olarak belirtilen veya belirtilmeyen değerleri öğretmek, öğrencileri belirlenen kurallar doğrultusunda disipline etmek, onların ahlaki gelişimine katkıda bulunmak ve karakterini olumlu yönde etkilemektir. Bu yüzden bireyin kimliğini kazanmasında ve toplumda bir birey olarak yer almasında önemli bir işleve sahip değerlerin aktarımında değerler eğitimi büyük bir role sahiptir (Akçay ve Tunagür, 2017: 55).

Öğrencilerin doğru veya yanlış bir durum ile karşı karşıya geldiklerinde nasıl düşünmeleri ve hissetmeleri gerektiği konusunda okulların yaptığı yol göstermeye değerler eğitimi denir (Thomas, 1992, Akt; Can, 2008: 48). Tanımdan da anlaşılacağı üzere okullar çocuklar için birer yol gösterici durumundadır. Burada öğretmenin rolü önem arz etmektedir. Çünkü okulda öğretmen, hem değerler eğitimini uygulayan hem de öğrenciler için örnek alınması gereken bir kişidir. Öğretmenin dersine zamanında ve hazırlıklı gelmesi (sorumluluk), kılık kıyafetine özen göstermesi (temizlik), verdiği sözü yerine getirmesi (dürüstlük) öğrencilerde sorumluluk, temizlik, dürüstlük gibi değerlerin var olmasını sağlayacaktır (Şen, 2007). Ayrıca değerlerin kazanılma sürecinde rehber olan öğretmen, öğretim programında yer verilen bilgi ve becerileri kazandırmanın yanı sıra neyin iyi ve doğru olduğunu model olarak ve etkinlikler yoluyla sunabilmelidir (MEB, 2017: 7).

Bilindiği üzere ülkemizdeki okullarda değerler ve değerler eğitimi konusu 2004 yılından sonra planlı şekilde ele alınmaya başlamıştır (Turan ve Ulusoy, 2014: 2). Değerler eğitimi, ülkenin eğitim hedeflerine uygun olarak okullarda öğretim programları aracılığıyla planlı ve kapsamlı bir şekilde yapılmaktadır. Okullar ve okullarda uygulanan müfredatlar, sosyal davranış modelleri sağlayarak öğrencilerin değer sistemlerinin gelişiminde önemli rol oynar. Okuldaki etkinlikler, **aleni** yahut **örtük** olarak öğrencilerin değerlere ilişkin bilgi ve kavrayışlarını, toplumun bir üyesi olarak belirli değerleri davranışa dönüştürmeleri için gereken becerileri geliştirmelerine yardımcı olur (TTKB, 2017: 7). Ayrıca değerler eğitiminde öğretim programlarının rolünü MEB (2017: 7) şöyle açıklamıştır: "Günümüz demokratik toplumlarında akademik başarı kadar, insan ilişkilerini düzenleyen pek çok değer giderek daha fazla öne çıkmaktadır. Millî, manevi ve evrensel değerleri tanıyan, benimseyen ve bunları içselleştirerek davranışa dönüştüren bireyler yetiştirmede aile, toplum, medyanın yanı sıra öğretim programlarının da önemli bir etkisi bulunmaktadır."

Milli Eğitim Bakanlığı 2017 yılında öğretim programlarında yaptığı güncellemeyle değerler eğitiminin daha kapsamlı bir şekilde ele alınmasını sağlamış ve programlarda "Değerlerimiz" başlığıyla değerler eğitimine ayrıca değinmiştir.

Değerler eğitimi ayrı bir öğrenme alanı olarak ele alınmamıştır. Bu hususta MEB (2017: 4) şöyle demektedir: "Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır." Hökelekli

(2013: 281) de bu durumu şöyle doğrulamaktadır: "Çocukta iyi bir karakter yapılanmasını amaçlayan değerler eğitimi ayrı bir ders olmayıp, bütün ders programlarını ve okul içi etkinlikleri içine alan bir müfredat çerçevesinde yürütülmelidir. Okul programında yer alan bütün dersler bu amacı gerçekleştirecek şekilde birbiriyle bağlantılı ve bütünlüklü olmalıdır." Ayrıca 18 Temmuz 2017 tarihli Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı basın duyurusunda şu ifade edilmiştir: "Müfredatlarla öğrencilere aktarılması hedeflenen **kök değerler** şunlardır: **adalet**, **dostluk**, **dürüstlük**, **öz denetim**, **sabır**, **saygı**, **sevgi**, **sorumluluk**, **vatanseverlik**, **yardımseverlik**." Bu doğrultuda müfredatlara kök değerler eklenmiştir. TTKB tarafından yenilenen müfredatlarda değerler ve değerlerle ilgili tutum ve davranışlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Yenilenen Müfredatlarda Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar

Adalet	Adil olma, eşit davranma, paylaşma…
Dostluk	Diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma…
Dürüstlük	Açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma…
Öz denetim	Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme…
Sabır	Azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme…
Saygı	Alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme…
Sevgi	Aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma…
Sorumluluk	Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme…
Vatanseverlik	Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme…
Yardımseverlik	Cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma…

Kök değerler kavramı 2017 yılında yapılan güncellemeyle gündeme gelmiş ve müfredatın temel unsuru olmuştur. MEB'in belirlemiş olduğu bu on kök değerin değerler eğitimi yaklaşımlarıyla öğrenciye aktarılması beklenmektedir. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır (MEB, 2017: 4).

Türkçe Dersi, Çocuk Kitapları ve Değerler Eğitimi

Bilindiği üzere okullar bilgi, beceri öğretimi yanında kültür ve değer aktarımının yapıldığı mekânlardır. Dil ise iletişimi sağlayan dolayısıyla bu aktarımı yapan yegâne araçtır. MEB'e (2006: 2) göre insan, kavramları bir dil bütünlüğü içinde kazandıkları değerlerle birlikte sosyalleşir ve dil yardımıyla öğrenme, öğrendiklerini uygulama, yorumlama gibi birtakım düşünme ve ifade etme faaliyetlerinde bulunur. Dolayısıyla değerler eğitimi dil aracılığıyla edinilir. Dil, toplumun birikimlerinin/değerlerinin nesilden nesile ulaşmasını sağlar.Çünkü dil bir toplumun değerlerinin taşıyıcısıdır. Bir milletin tüm ahlaki, sosyal, kültürel değerleri dilde gizlidir (Akyol, 2010: 5). Göçer dilin bu gücünü (2012: 51) şöyle ifade etmektedir: "Gelecek nesiller dillerini öğrenmekle sadece kendi dillerini öğrenmekle kalmıyor, aynı zamanda atalarından kalan karakteristik yaşam biçimlerini, içinde yaşadıkları toplumun kendine has özelliklerini öğrenmiş oluyorlar." Buradan da anlaşılacağı üzere değer eğitiminin ilk adımı dille gerçekleşmektedir.

Okullarda verilen dil derslerinin -özellikle Türkçe dersi- ulusal ve evrensel değerleri kazandırmada önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Ana dili öğretimi, örgün eğitimin en öncelikli amacıdır. İyi bir ana dili eğitimi alan öğrenci, bu derslerde edindiği bilgi, birikim ve beceriyi diğer ders alanlarına da taşıyacaktır. Bu öğretim, sadece bir dil ya da dil bilgisi öğretimi değil, bir

millete ait değerlerin benimsetilmesi işidir (Özbay ve Karakuş-Tayşi, 2011: 24). Türkçe dersinin bu amacını Şen (2008: 764) ise şöyle ifade etmiştir: "Türkçe dersi; doğru ve güzel okumayı/yazmayı, etkili dinlemeyi, dil bilgisi kurallarını uygulatmayı ya da etkili konuşmayı amaçlamanın yanında; bireyin millî, ahlaki, sosyal ve evrensel değerlere sahip olmasını da amaçlar."

Türkçe dersi hem anlamaya hem de anlatmaya dayalı bir ders olduğundan değerlerin kolayca içselleştirilmesine hizmet edecektir. Dinleme ve okuma yoluyla değerler, öğrenciler tarafından içselleştirilebilir. Değerler eğitimi yaklaşımlarında telkin, örnek olay, analiz ve muhakeme yöntemleri burada önemli rol oynar. Konuşma ve yazma yoluyla çeşitli etkinliklerle anlatılarak yaygınlaştırılır. Ayrıca Türkçe dersinde millî ve evrensel değerleri içeren metinler, gazeteler, dergiler ve kitaplar okunup ilgili ders içi veya dışı etkinlikler yapılarak değer aktarımı programa uygun bir şekilde sürdürülebilir. Bu açıdan bakıldığında Türkçe dersinin değer aktarımı hususunda diğer dersler için bir lokomotif görevi üstlendiği rahatlıkla ifade edilebilir. Bu konuda Okur ve Çapoğlu (2015: 95) şöyle demektedir: "Her ne kadar değerlerin eğitimi açısından bütün derslerin sorumluluğu varsa da Türkçe dersinin bu sorumluluğu diğer derslere göre daha fazladır." Bu güç, Türkçe dersinin doğallığından kaynaklanmaktadır. Çünkü Şen'e (2008: 764) göre birey, değerleri aileden, yakın çevreden, yazılı ve görsel materyallerden taklit, model alma ya da okuma (dil) yoluyla öğrenir. Ayrıca Karatay (2011: 1403) "…özellikleTürkçe dersleri edebî metin temelli işlendiği için karakter eğitimi, değer aktarımı yöntemlerinden ahlaki muhakeme ve değer analizi yöntemlerinin kullanımı için son derece elverişlidir." diyerek Türkçenin gücünü ortaya koymuştur.

Türkçe dersi aracılığıyla kültürlenme ve toplumsallaşma gerçekleştirilirken sadece metinler kullanılmaz. Aynı zamanda kitaplar da kullanılır. Çünkü okumanın esaslı hedeflerini şöyle hulasa etmek mümkündür: 1. Bilgi kazanmak, 2. Zevk almak, 3. Hayatı tanımak (Oğuzkan, 2001: 12). Her üç hedef de değerler eğitimiyle birebir ilişkilidir. Kişilik gelişimine katkıda bulunabilmek için kitaplar farklı hayat hikâyeleri anlatır, çocuğa değişik modeller sunar. Çocuk bu modellerden kendine uygun olanları seçerek özümser. Edebiyat vasıtasıyla çocuk kendi yeterliliklerinin farkına varmaya başlarken bazı becerileri elde etmenin zaman aldığını da anlamaya başlar. İyilik, dürüstlük, çalışkanlık, yardımseverlik, paylaşma, hoşgörü, özveri gibi hem ideal birey olmak hem de toplum hayatına uyum gösterebilmek için gerekli olan pek çok değer ve davranışı da çocuk kitaplar vasıtasıyla kazanır (Sınar, 2006: 176).

Kitaplar, öğrencinin kendi anlama, sorgulama, eleştirel düşünme, analiz ve sentez yetenekleriyle ele aldığı araçlar olabilmektedir. Sever (2001: 40) çocuk kitaplarının eğitsel anlamda önemini şöyle ifade etmektedir: "Çocuklar, bizim gelecekteki köklerimizdir. Çocuklara verdiğimiz eğitim, bizim gelecekte nasıl bir toplum istediğimizle sıkı sıkıya ilintilidir. Çocuk kitapları, etkili eğitim araçlarından biridir." Kavcar (1999: 6) ise: "Edebiyat eserleri hem bireysel hem de toplumsal hayatla ilgili olarak iyiye, güzele, doğruya yönelme ve yeni değerler kazandırma yolunda telkinlerde bulunur, insanları bunlar doğrultusunda eğitir." diyerek kitapların değer aktarımı hususunda ne kadar etkili araçlar olduğunu ortaya koymaktadır. Bu açıdan edebî eserler iyiyi, güzeli, doğruyu ve toplumu ayakta tutan değerleri "doğrudan" değil de sezdirerek ve estetik bir kaygı ile okuyucuya sunduğundan daha etkili ve önemli bir vasıta olarak karşımıza çıkmaktadır (Özdemir ve İdi-Tulumcu, 2017: 720). Hikâye ve romanlar, çocukların sınırlı hayat tecrübelerini zenginleştirir; türlü insan tipleri üzerinde düşünmelerine imkân sağlar; geliştirmekte oldukları değer yargılarının daha açıklık kazanmalarına yardımcı olur; böylece çocukların içinde yaşadıkları toplumsal ve kültürel ortama uymalarını büyük ölçüde kolaylaştırır (Oğuzkan, 2001: 98). Ayrıca çocuk kitaplarındaki karakterler, çocuk okurun edebî zevkini geliştirme noktasında etkili oldukları kadar, çocuk okura birtakım iletileri vermek ve onun karakterini geliştirmek açısından da önemlidir (Yılmaz, 2016: 312).

Çocuk kitapları, değer aktarımında metinlere oranla daha fazla değer kazandırma potansiyeline sahipken özellikleriyle çocuk gerçekliğine ve özne çocuk (çocuk merkezli) anlayışına uygun olmalıdır. Çocukların erken yaşlarda seviyelerine uygun kitaplarla buluşması okuma alışkanlığının edinilmesinde önem arz etmektedir. Okuma alışkanlığı olmayan bir çocuğun kitaplarda

yer alan değerlerle tanışmamış olması yadırganmamalıdır. Dolayısıyla bu konuda aileye, okula, öğretmenlere büyük görevler düşmektedir.

Okuma oranlarının düşük olması ülkemizde herkesin üzerinde kafa yorduğu ya da hayıflandığı bir meseledir. Bu meselenin birçok sebebi vardır. Şüphesiz ki piyasalarda nitelikten yoksun kitapların yer alması bu sebeplerdendir. Niteliksiz kitaplar çocuğun okuma zevkini kırmanın yanında edebî bir anlayış kazanmasına da engel olduğu bilinmektedir. Edebî bir anlayış kazanmamış çocuk okur, kitaplara dünyasında yer ayırmayacaktır.

Son zamanlarda nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin sayısının arttığı ve bu yönde çabaların olduğu da bilinen bir gerçektir. Ülkemizde özellikle sadece çocuklar için edebî ürünler ortaya koyan birçok yazar ve şair yetişmiştir.

Kökü mazide olan bir ati anlayışını benimsemiş yazarlarımızdan Ahmet Yılmaz Boyunağa da Türkiye'de uzun yıllar çocuklar için edebî ürünler ortaya koyan önemli bir yazardır. Eserleri Timaş yayınevi tarafından defalarca kez basılmıştır. Mesela "Yankılı Kayalar" adlı roman 2018'de 52. baskısını yapmıştır. Bu da yazarın eserlerinin çocuklar tarafından sevildiğini ortaya koymaktadır. Özellikle çocuklara Türk ve İslam tarihi sevgisi ve bilgisinin yanında Türk toplumunun kültürünü ve değerlerini doğrudan veya dolaylı bir şekilde kazandırmak amacıyla birçok eser vermiştir.

Yazarın eserleri bir dizi hâlinde düşünüldüğünde Türk-İslam kültürünün Rusya'dan Arabistan'a, Hindistan'dan İspanya'ya kadar hâkimiyet kurduğu geniş bir coğrafyayı ele aldığı görülmektedir. Eserde bu kadar geniş bir coğrafyaya yer vermiş olması aslında bu coğrafyaların kültürüne, özelliklerine, değerlerine ve yapısına yer vermesi anlamını taşımaktadır. Eserlerin değerler eğitimi bağlamında önemli bir işleve sahip olmasıyla ilgili olarak Çelik (2016: 772) şöyle demektedir: "Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın söz konusu olan eserlerinin, +13 yaş grubu için tarih, din ve genel kültür bilgisini arttırma, olumlu tutum ve davranış kazanma, dil gelişimini destekleme açısından yararlı olduğu düşünülmektedir."

Yapılan bu araştırmaya konu olan Ahmet Yılmaz Boyunağa (1935-1995) daha çok tarihî romanlar ortaya koymuştur. Özellikle Türk-İslam tarihi için önemli olan kahramanlar eserlerin başkahramanlarıdır. *Selahaddin Eyyubi, Seyit Battal Gazi, Şeyh Şamil, Seydi Ali Reis, Turgut Reis, Barbaros Hayrettin Paşa, Tarık Bin Ziyad* gibi isimler bunlardandır. Ayrıca bazı eserlerde *Gazneli Mahmut, Sultan Alparslan, Fatih Sultan Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman* gibi önemli padişahlara ve komutanlara yer verilmiştir. Bu kahramanlar önemli değerleri etrafında toplamıştır. Çelik (2016: 773) bu durumu şöyle ortaya koymaktadır: "Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın tarihî çocuk romanlarında geçen Türk askerlerinin saygılı, dini bütün, cesur, güçlü, zeki, adaletli, silah kullanmakta usta, yardımsever, vatansever olarak resmedildiği tespit edilmiştir."

Din uğruna cihat etme anlayışının yaygın olduğu eserler, bu değeri de aşılama amacı taşımaktadır. Günümüzde ülkemizin çeşitli yollarla (özellikle medyayla) kültürel emperyalizmine maruz kaldığını ve bu tarz değerlerin kaybolmak üzere olduğunu düşünürsek bu eserlerin önemi daha iyi anlaşılır. Sadece tarihî romanlar değil aynı zamanda macera ve gerçek hayatı yansıtan çocuk romanları da unutulan bazı değerleri bizlere hatırlatmaktadır. *Yankılı Kayalar, Satıcı Çocuk, Saklı Kent, Macera Adası* bunlar arasındadır.

Çocuk kitaplarının okuma zevki aşılamasının yanında toplumun değerlerini gelecek nesillere aktarma yeteneği vardır. Bu yeteneğin tam anlamıyla kullanılabilmesi okurun elindedir.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın çocuk romanlarında yer alan kök değerleri (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) tespit etmek ve edebî eserlerin değerler eğitimindeki rolünü vurgulamaktır.

2. Yöntem

Bu araştırmada doküman inceleme yöntemi ve içerik analizi kullanılmıştır. Doküman inceleme, belgesel tarama olarak belirtilen, geçmişteki olguların izlerini taşıyan resim, film vb. yapıtları, olgularla ilgili olarak yayınlanmış kitap, dergi vb. birtakım yazılı materyalleri analiz etmek için kullanılan nitel araştırma yöntemidir (Karasar, 2008: 183).

Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın "**Koçyiğit/Seyit Battal Gazi**", "**Hilal Uğruna/III. Haçlı Seferi ve Selâhaddin Eyyûbi**", "**Fetih Sancakları/Bedir'in Aslanlarından Çağ Açan Fatih'e**", "**Altın Ferman/Berke Noyan**", "**Denizler Ejderi**", "**Efsane Komutan/Tarık Bin Ziyad**", "**Malazgirt'in Üç Atlısı/Aksungur**", "**Korkusuz Cengâver**", "**Kırık Hançer**", "**Yasak Şehir**", "**Korsan Peşinde**", "**Zafer Rüzgârları/Turgut Reis**", "**Macera Adası**", "**Saklı Kent**", "**Özgürlük Savaşçısı/Şeyh Şamil**", "**Yankılı Kayalar**", "**Hanoğlu/Bir Selçuklu Kahramanı**", "**Satıcı Çocuk**", "**Osmanlı Leventleri/Seydi Ali Reis ve Leventlerin Maceraları**" adlı 19 çocuk romanı içerik analiziyle incelenmiştir. Kodlamaya ve sınıflandırmaya tabi tutularak yapılan analizde her bir kök değeri ifade eden cümle, paragraf veya metin ayrı ayrı çıkarılmıştır. Ayrıca hangi eserde kaç değer yer aldığı grafiklerle açıkça ortaya konmuştur. Üzerinde tereddüt yaşanan durumlarda ise alan uzmanına danışılarak çözüme kavuşturulmuştur. Eserlerde yer alan kök değerleri en iyi temsil eden ifadelerden örnek cümle, paragraf veya metinler verilmiştir.

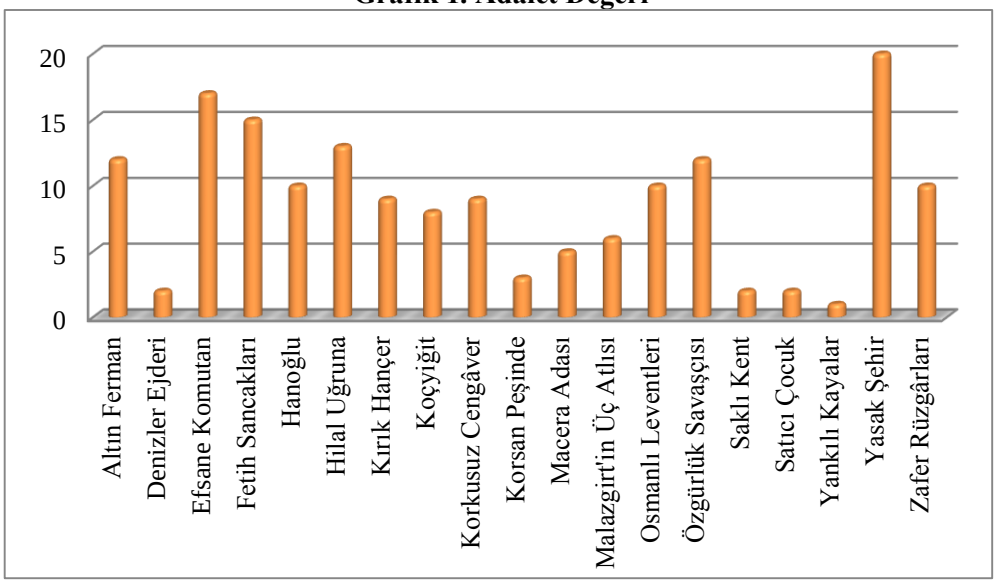
3. Bulgular

Bu bölümde Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın çocuk romanlarında doğrudan veya dolaylı bir şekilde yer alan kök değerler sıralanmıştır. Kök değerlerin (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) ne içerdiği hususunda gerekli tanımlamalar yapılmıştır. Kök değerlerin en sık hangi eserlerde yer aldığı tablolar hâlinde gösterilmiştir. Sonrasında kök değerlerin en sık yer aldığı eserlerden örnekler verilerek çeşitli yorumlamalarda bulunulmuştur.

3.1 Adalet

Bu kavramı Çınar (2013: 6): "Bütün aşırılıkların ortası ve genel olarak aşırılıklardan kurtulmayı sağlayan bir değer olduğu için bütün erdemlerin en tam olanı ve âdeta ortak olanı." şeklinde tanımlamaktadır. Örneğin; dostluk değeri, adalet değeri olmadan değersizdir. Adalet, kişinin haksızlığa uğramasıyla beraber daha çok önem kazanan bir kavramdır. Bu kavram aynı zamanda insanların bir arada yaşayabilmelerini temin eder. Çünkü adaletsizliğin olduğu bir grup/topluluk/toplum kısa süre sonra dağılmaya mahkûmdur. "Adalet mülkün temelidir." sözü de bunun bir göstergesidir. MEB (TTKB, 2017: 24) adalet değeriyle ilgili tutum ve davranışlar şöyle sıralamıştır: adil olma, eşit davranma, paylaşma… Ayrıca dilimizde adalet dağıtmak, adalete teslim etmek, adalete teslim olmak, adaletine sığınmak gibi önemli deyimler mevcuttur. Adalet değeri evrensel bir değerdir. Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın eserlerinde adalet kavramı daha çok bir mücadele, savaş veya göç kararı alındığı sırada oylamanın yapılması ve paydaşların fikirlerinin alınası ya da bir haksızlık, adaletsizlik durumunda tecelli etmektedir.

Grafik 1. Adalet Değeri

Grafik 1'e göre adalet değerinin en sık geçtiği eser Yasak Şehir'dir. Yasak Şehir'i Efsane Komutan ve Fetih Sancakları isimli kitaplar takip etmektedir. Adalet değeri en az Yankılı Kayalar, Denizler Ejderi, Saklı Kent ve Satıcı Çocuk adlı eserlerde işlenmiştir. Adalet değeri Boyunağa'nın çocuk romanlarında 166 defa işlenmiştir. Yasak Şehir adlı eserde adalet değerinin fazla olmasının nedeni, yapılan göç esnasında haksızlık olmasın diye herkese eşit muamele edilmesidir.

Örnek cümle, paragraf veya metin

Yasak Şehir adlı eserde ise dönemin Kasım Devleti Hanı Burhan Han'ın (Vasili) Rusya'ya, Moskof'a, yaranmak için din değiştirmiştir. Akabinde tebaanın nezdinde Burhan Han kadar itibarı olan Seyit Mehmet Bey, bu duruma tepki olarak Burhan Han'a biat etmeyip etrafındaki beylerle göç etme kararı almıştır. Göç için hazırlıklar yapılmış ve yola çıkılmıştır. Yolda Müslüman kafilenin emniyetinin alınması için nöbet tutulmaktadır. Seyit Mehmed Bey'in oğlu mevzuyla ilgili şunları demektedir: "Gerçekten de nöbetler bizi çok yormuştu. O kadar kişinin sorumluluğunu taşıyarak nöbet tutmak çok yorucu oluyordu. Bizler de bu nöbetlerden payımızı alıyorduk. "Yok, bey çocuğuydu; yok, mirza oğluydu." diye bir ayrım yapılmıyordu. Bizler de üzerimize düşen nöbet görevini aksatmadan yerine getiriyorduk." (Yasak Şehir, s. 74) diyerek herkese eşit davranılarak adaletin tam anlamıyla tesis edildiğini ortaya koymaktadır.

Efsane Komutan adlı eserde Berberilerin daha önce sorunlara yer açtığı İfrikiye Bölgesi'nde (Kuzey Afrika) hâkimiyet İslam ordularının eline geçtikten sonra bu topluluk İslam'la savaşmayı bırakarak İslam'a hizmet etmeye başlamıştır. Bunda bölgeye vali olarak atanan Musa Nusayr'ın etkisi vardır. Musa Nusayr ile Şam'dan haber getiren Abdullah arasında şöyle bir konuşma geçmektedir: (…)

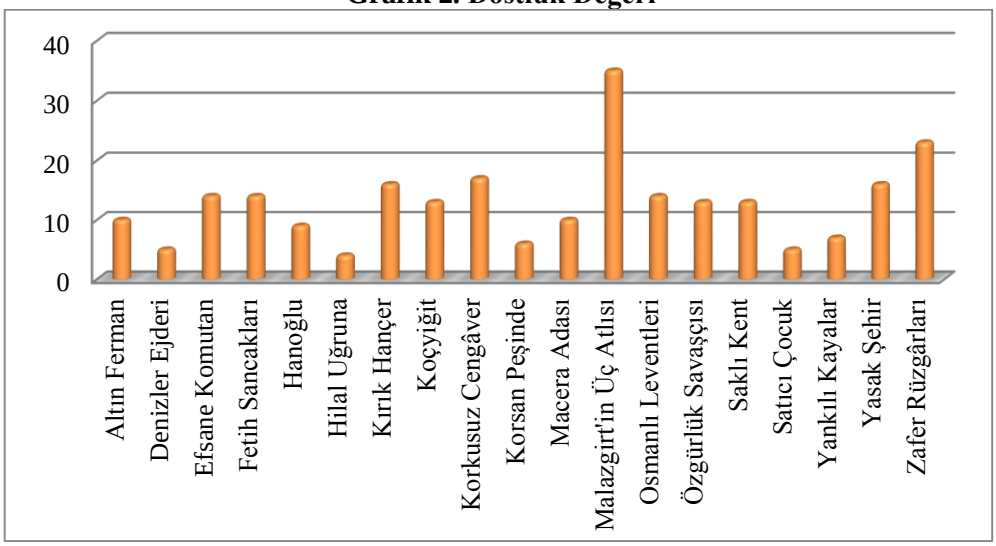
Abdullah: "Fakat böyle büyük bir fetih hareketini Araplara değil de Berberilere bırakmana akıl erdiremedim Musa?" der. Buna karşılık olarak Musa: "Abdullah, Emevilerin ırkçı siyasetlerinden senin de vazgeçmemiş olduğun bu sözlerinden anlaşılıyor. Bırak şu Arap milliyetçiliğini… Peygamberimiz de Arap'tı ama milliyetçilik yapmadı. Bütün insanları sevdi ve değer verdi. İnsanları sen şu ırktansın, bu ırktansın diye ayırmadı. Demek ki Müslümanları Arap, Berberi, Acem ya da Zenci diye ayırarak ırkçılık yapmamak lazım. Ben de Arap asıllıyım ama Emeviler gibi ırkçılık yapıp Müslüman olmuş başka milletleri darıltmak istemiyorum. Bu hem ayıptır hem de günah." (Efsane Komutan, s. 17-18) diyerek ırkçılığın ayrımcılığa sebep olduğunu ifade ediyor. Ayrımcılık yapmak da başlı başına adaletsizliktir.

3.2 Dostluk

Dostluk; sevgi, saygı, doğruluk, sadakat, iyilik, arkadaşlık, kardeşlik, vefakârlık, fedakârlık, hoşgörü, sorumluluk, yardımseverlik, güven duyma, dayanışma, diğerkâmlık, duygudaşlık gibi değerleri içine alan evrensel bir değerdir. İnsanın sosyal bir varlık olduğu düşünülürse dostluk değerinin önemi daha da iyi anlaşılır. Türk Dil Kurumu (TDK) dost kelimesini şu şekilde tanımlamıştır: "Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi anlaşılan kimse, düşman karşıtı." Dostluk kavramının en anlamlı tarafı insanların birlikte çeşitli yaşantılar, mücadeleler hatta ortak acılar meydana getirmesinden doğabilmesidir. Dilimizde yer alan kader arkadaşı, yol arkadaşı, gönül dostu, can dostu gibi ifadeler bunun göstergesidir. Ayrıca MEB (TTKB, 2017: 24) dostluk değeri ile ilgili tutum ve davranışları şöyle sıralamıştır: Diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma…

Dostluk değeri, Boyunağa'nın eserlerinde genel olarak dinimiz için karada ve denizde cihat eden kahramanların silah/kader arkadaşlığı şeklinde yansımaktadır. Malazgirt'in Üç Atlısı'nda Aksungur, Halit Ağa, Karabay ile Altar'ın, Zafer Rüzgârları'nda Turgut Reis ile leventlerinin, Efsane Komutan'da Abdullah ile Yahudi ailenin, Özgürlük Savaşçısı'nda Şeyh Şamil ile komutanlarının, Yasak Şehir'de Seyit Mehmed Bey, Mustafa Mirza ile Pulat Bey'in dostlukları içinde fedakârlık, vefakârlık, güven, sevgi, saygı, yardımseverlik, dayanışma barındıran dostluk örnekleridir.

Grafik 2. Dostluk Değeri

Grafik 2'ye göre dostluk değeri en sık Malazgirt'in Üç Atlısı adlı eserde geçmektedir. Zafer Rüzgârları, Korkusuz Cengâver, Yasak Şehir, Kırık Hançer adlı eserler de dostluk değerlerinin sık işlendiği eserlerdir. En az ise Hilal Uğruna, Denizler Ejderi, Korsan Peşinden ve Satıcı Çocuk adlı eserlerde geçmektedir. Dostluk değeri Boyunağa'nın çocuk romanlarında 244 defa işlenmiştir. Malazgirt'in Üç Atlısı adlı çocuk romanında dostluk değerinin sıkça geçmesinin nedeni kitabın ana karakteri Aksungur'un yakın arkadaşlarıyla olan dayanışması ve sevgisidir.

Örnek cümle, paragraf veya metin

Malazgirt'in Üç Atlısı adlı eserde Aksungur ve arkadaşları, Aksungur'un kız kardeşi Çiçek'i kaçıran Hasan Sabah'ın zulmünden kurtulmuşlardır. Atlarıyla çölde ilerlerken düşmanları develeriyle peşlerindedir. Atlar çölde gitmekte sıkıntı yaşadığından Aksungur arkadaşlarının düşmanın eline düşmesini istememektedir. Bunun için kendini feda etmek istediğini söyler. Ancak önce Halit Ağa sonra da Altar bu duruma itiraz eder. Halit Ağa gitmeye ikna olurken Altar ikna olmayıp Aksungur ile kalmayı yeğler. Eserde geçen konuşmalar ise şöyledir: (…)

"Hey Altar, diye bağırdım. Çiçek'i eve götürdüğünde istersen Halit Ağamın yanında kalabilirsin. Çünkü sen, evde oturacak yiğit değilsin." Fakat Altar yerinden kımıldamamış gülerek bana bakıyordu: "Ne o? Böyle ciddi bir zamanda yine sırıtıyorsun be?" dedim.

"Nasıl gülmem beyim! Sen hâlâ beni tanıyamamışsın. Seni bırakıp da gidebileceğimi zanneder misin? Beni öldürsen, şuradan şuraya kımıldamam. Halit Bey var, İlteber Bey var, Ömer var. Onlar Çiçek'i eve ulaştırırlar. Ben senin yanından asla ayrılmam." (Malazgirt'in Üç Atlısı, s. 123).

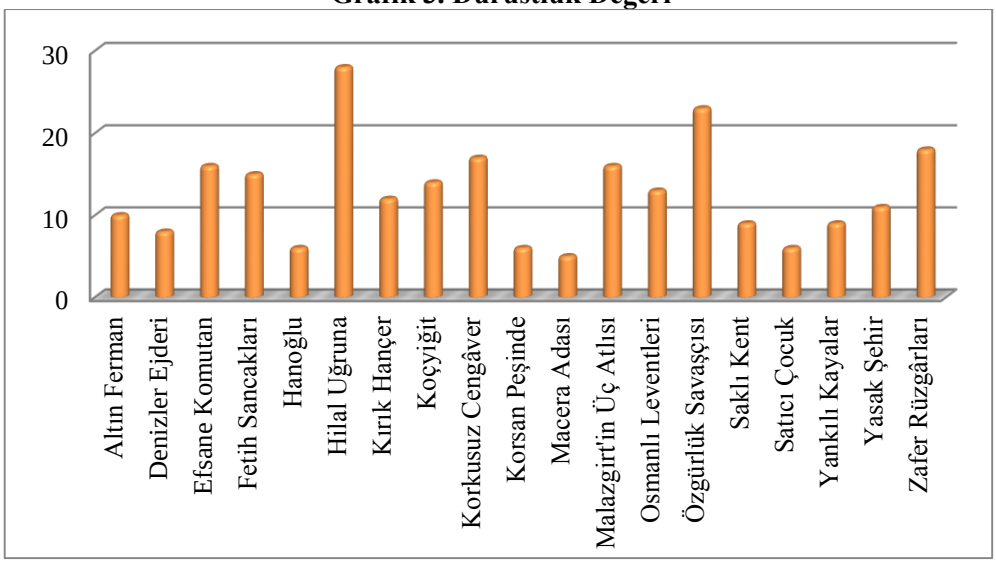
Zafer Rüzgârları adlı eserde Hanzele, Turgut Reis önderliğinde İspanya'daki Müslümanlara yardım için giden mücahitlerle beraber hareket etmeye karar verir. Müslümanları engizisyon zulmünden kurtarmak için İspanya'ya çıkarma yaparlar. Bu arada Dona İsabel adında İspanyol bir kızı sevmektedir. Dona İsabel'i de bir başkasıyla evlenme durumundan kurtarmak için çabalar. Dona İsabel; Hanzele ve ailesine mektup gönderir. Mektupta engizisyonun kendisini ve ailesini yakalayacağını haber verir. Bu yüzden İspanya'dan kaçmalarını önerir. Dona İsabel mektupta şunları söylemektedir: (…) "Hanzele! Hemen kaçmanız için sizlere dadımın kocasıyla dört at ve yüz altın gönderiyorum. Sabah olmadan hemen uzaklaşmanız lazım. Çünkü engizisyon, sabah erkenden sizi yakalatmak isteyecektir. Bana gösterdiğiniz dostluğu ve yakınlığı hiçbir zaman unutmayacağım." (Zafer Rüzgârları, s.59). Paragraftan da anlaşılacağı üzere dostluk; fedakârlık, vefakârlık, sevgi, dayanışma ve yardımseverlik istemektedir.

3.3 Dürüstlük

Dürüstlük, Türkçe Sözlük'te "doğruluk" olarak açıklanmaktadır. Dürüstlük evrensel bir değerdir. Doğru sözlü olmak toplumsal anlamda kabul görmek için önemli bir kıstastır. Aksi hâlde dolandırıcı, yalancı, güvenilmez gibi tabirlerle karşı karşıya kalınabilir. Toplumun sağlıklı bir şekilde yoluna devam edebilmesi için dürüst insanlara ihtiyacı vardır: dürüst öğretmen, dürüst doktor, dürüst esnaf, dürüst anne-baba, dürüst idareci, dürüst yönetici… Dinimizde de dürüstlük değeri genelde peygamberimizin "Muhammed-ül Emin" vasfıyla ön plana çıkmaktadır. Peygamberimizin dürüst olması, güvenilir olması dolayısıyla bu vasfı aldığı bilinmektedir.

MEB (TTBK, 2017: 24) dürüstlük değerinin ilişkin olduğu tutum ve davranışları şöyle sıralamıştır: açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma…

Grafik 3. Dürüstlük Değeri

Grafik 3'e göre dürüstlük değeri en sık Hilal Uğruna adlı eserde yer almaktadır. Özgürlük Savaşçısı, Zafer Rüzgârları, Korkusuz Cengâver ve Efsane Komutan adlı eserlerde de sıkça

işlenmiştir. Dürüstlük değeri en az Macera Adası adlı eserde işlenmiştir. Dürüstlük değeri Boyunağa'nın çocuk romanlarında 242 defa işlenmiştir. Özellikle Özgürlük Savaşçısı adlı eserde Şeyh Şamil'in ve silah arkadaşlarının güvenilir olması, doğru sözlü olması bu değerin yüksek çıkmasında etkili olmuştur.

Örnek cümle, paragraf veya metin

Hilal Uğruna adlı eserde Şövalyelik unvanını alan Marsel, eski şövalyelerden birisi olan, Müslümanlar ile birçok savaşa girmiş dedesiyle Kudüs Seferi'ne çıkmadan önce konuşmak istemektedir. Dedesi inzivaya çekilmiştir. Neredeyse kimseyle münasebeti yoktur. Dedesinin Müslümanlar ile ilgili fikirlerini duyunca çok şaşırır. Dedesinin Müslümanlar hakkında dürüstçe açıklamaları karşılıklı konuşmalarda şöyle geçmektedir:

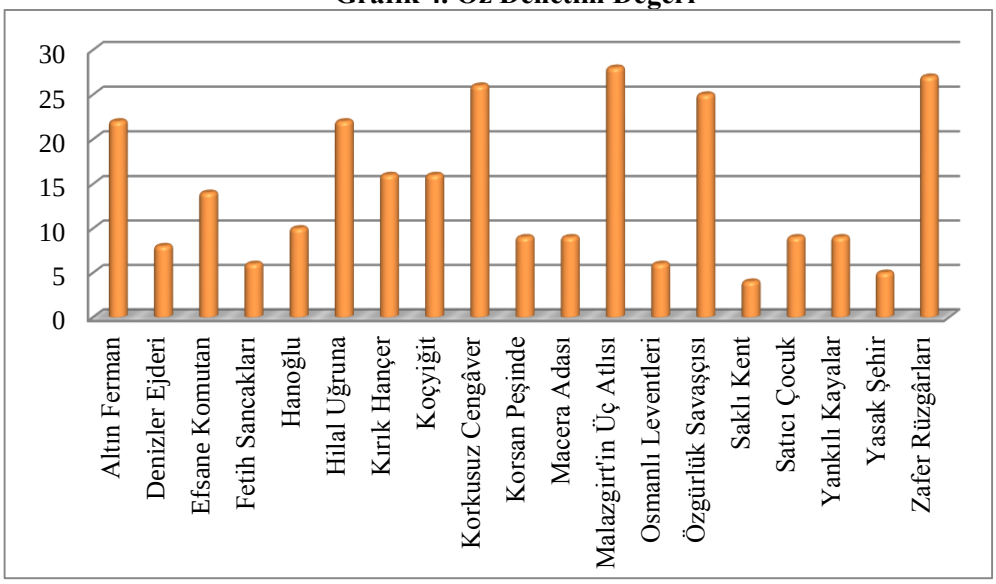
Dede acıyan gözlerle torununa baktı: "Bu sözlerin dolayısıyla seni kınayacak değilim yavrum. Çünkü bu çarkların içinden ben de geçtim. Senin yaşlarındayken benim de kanım kaynıyor; putperest ve vahşi olarak gördüğüm sarazenlere zarar verip onları yok etmeyi düşünüyordum. Ama onlarla karşılaştıktan sonra asıl putperestlerin bizler olduğumuzu anladım. Medeniyetsiz ve barbar olduğumuzu da…" (Hilal Uğruna, s. 41).

Özgürlük Savaşçısı adlı eser, Şeyh Şamil'in Ruslara karşı vermiş olduğu amansız mücadeleyi konu almaktadır. Şeyh Şamil, az sayıda silah arkadaşı ve imanıyla Dağıstan'da müthiş bir azim ortaya koymaktadır. Gerçekleştirdiği bağımsızlık mücadelesiyle birçok Rus komutanını alt etmiş ve onların hayranlığını kazanmıştır. Hatta dönemin Rus Çarı Nikola, İmam Şamil hakkında şunları söylemektedir: "Şamil'i para ve mevkii ile elde etmek mümkün değil. Şunu anladım ki o, bunların hiçbirisine önem vermiyor. Hepsini ayaklarının altına alıyor. Ah, böyle bir bakanım olsa ama ne yazık ki yok..." (Şeyh Şamil, s.101) diyerek İmam Şamil'in davasına ihanet etmeyecek, dürüst bir kişilik olduğunu ifade etmektedir. Günümüzde yaşanan olaylar göz önüne alınacak olursa toplum olarak bu tip karakterlere ne kadar ihtiyacımız olduğu ortaya çıkmaktadır.

3.4 Öz denetim

Öz denetim değeri, kişinin kendisini her açıdan kontrol etmesini ifade etmektedir. Söylenen sözün, sergilenen davranışın sonuçlarının önceden hesaplanıp öyle ortaya konulması gerektiği önem arz etmektedir. Yunus Emre'nin "Söz ola kese savaşı, söz ola kestire başı/Söz ola ağılı aşı bal ile yağ ede bir söz" mısraları bir nevi bu değerin her bireye kazandırılmasının önemini vurgulamaktadır. Yunus Emre'nin bu mısraları kendini kontrol etme davranışıyla ilintilidir. Kendini kontrol edememenin sonuçları dizede vahim bir sonuçla bitmiş olsa da gerçek hayatta işinden olma, kavga etme gibi birçok istenmeyen olaya sebep olacağını işaret etmektedir. Diğer taraftan sadece söz ile değil aynı zamanda davranışlarımızla da kendimizi kontrol etmemiz önem taşımaktadır. MEB (TTBK, 2017: 24) öz denetim değerinin ilgili olduğu tutum ve davranışları şöyle sıralamıştır: davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme… Öz denetim değeri evrensel bir değerdir.

Grafik 4. Öz Denetim Değeri

Grafik 4'e göre öz denetim değeri en sık Malazgirt'in Üç Atlısı ve Zafer Rüzgârları adlı eserlerde işlenmiştir. Korkusuz Cengâver, Özgürlük Savaşçısı ve Hilal Uğruna adlı eserlerde de sıkça işlenmiştir. En az Saklı Kent, Denizler Ejderi, Fetih Sancakları, Korsan Peşinde Macera Adası, Satıcı Çocuk, Yankılı Kayalar adlı çocuk romanında geçmektedir. Öz denetim değeri Boyunağa'nın çocuk romanlarında 271 defa işlenmiştir. Malazgirt'in Üç Atlısı ve Korkusuz Cengâver adlı eserlerde öz denetim değerinin yüksek çıkmasının nedeni, görev gereği gizli kalması gereken bilgilerin paylaşılmaması, göreve hizmet edecek şekilde hareket etme gibi durumlardır. Öz denetim diğer eserlerde de genelde öz güven olarak ortaya çıkmaktadır.

Örnek cümle, paragraf veya metin

Korkusuz Cengâver adlı eserde Sultan II. Mehmet Karaman seferini yapmış ve Bursa'ya dönmüştür. Onu genç gören yeniçeriler "Padişahımızın ilk seferidir, ihsan gerek!" diye bağırırlar. Bunun karşısında Sultan II. Mehmet, oldukça sinirlenir. Fakat kendisini tutmasını bilen bir kişilik olduğundan bu saygısızlık karşısındaki tepkisini Edirne'ye geçtikten sonra verir. Bir toplantı yaparak seferden kaçan yeniçerileri sürgüne gönderir. Mevzu şöyle anlatılmaktadır: "Padişahımız oldukça sinirlendi. Fakat kendisini tutmasını bilen bir insan olduğunu bu hadisede gösterdi. Çok kızmış olduğu hâlde, Edirne'ye ulaşmak için acele ettiğinden, yeniçerilerin küstahlıklarına rağmen hiddetini yenerek onlara on kese akçe ihsan etmek suretiyle bu işin ilk safhasını geçiştirdi. Fakat yeniçerilerin bu yaptıklarını unutmadı. Rumeli'ye geçer geçmez de bir divan toplayarak meseleyi müzakere etti. Toplantının hemen arkasından da genel bir yoklama yaptırarak, seferden kaçanları tespit ettirdi. Yeniçeri ağası Kurtçu Doğan'ı Amasya'ya sürgüne gönderdi." (Korkusuz Cengâver, s. 35).

Yine **Korkusuz Cengâver** adlı eserde Ahmet, Sultan II. Mehmet'in (Fatih Sultan Mehmet Han) tahta geçmek için Manisa'dan gelip Gelibolu'da iki gün konuk olduğu bir kahramandır. Bir mektupla Sultan II. Mehmet, Ahmet'i Edirne'ye yanına çağırır. Bu arada Sultan II. Mehmet İstanbul'u fethetmek için hazırlıklara başlamıştır. O dönemde de Bizans ile ilişkiler her zamanki gibi gergindir. Çünkü Bizans, Osmanlı Devleti'nde taht kavgası çıkarmak istemektedir. Bunun için ise kendilerine sığınan Şehzade Orhan'ı kullanmaktadır. Sultan II. Mehmet, Ahmet'i Şehzade Orhan'ın ülkesine ihanet içinde olup olmadığını araştırmak için görevlendirir. Bunun üzerine Ahmet, İstanbul'a gider ve Şehzade Orhan'ı izini sürer. Bu süreç zarfında da yaşanan olaylarda hem Müslüman olduğunu hem de Türk olduğun gizler. Bir Bizans subayıyla şöyle bir konuşma geçmektedir: (…) "Subay bu sözden sonra sağ elini kaldırdı."

- Bu kol var ya, bu kol. O Müslümanlardan yüzlercesini biçmezse namerdim.

Ahmet, gülmemek için kendisini güç tuttu. Bir vuruşta yere serebileceği Bizans subayının bu palavrası onun böbürlenmekte ve yalan söylemekte oldukça usta olduğunu gösteriyordu. "Eh, çarpışmalar başladığında seni görmek isterdim!" diye düşündü. (Korkusuz Cengâver, s. 91-92).

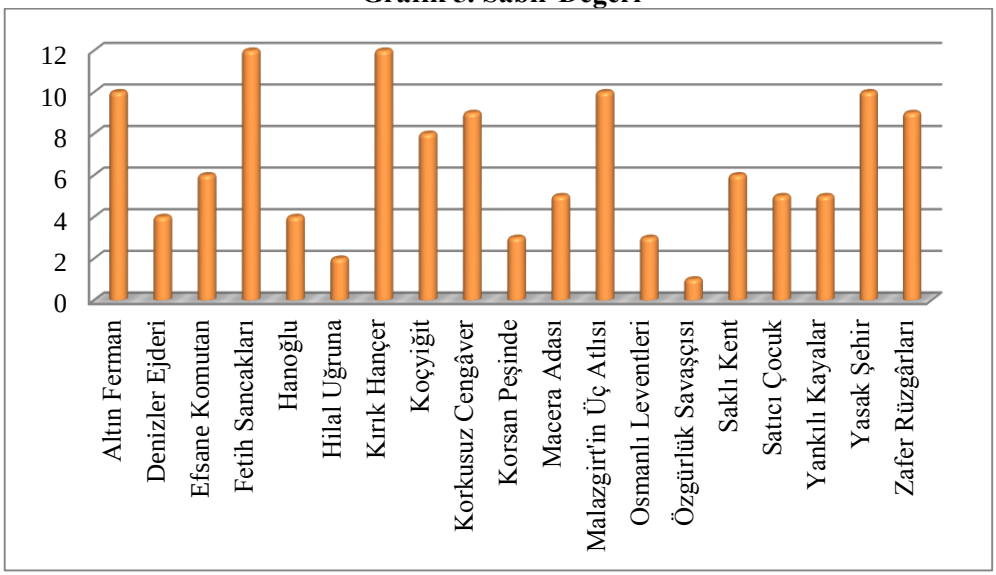
3.5 Sabır

Sabır, hayatımızda yolunda gitmeyen olayları, durumları bize bir şekilde gösteren, onu zamanla anlamamızı sağlayan ve kişinin bu olaylar ve durumlar karşısında olgunlaşmasına yol açan önemli bir kavramdır. Sabırlı olmak olumsuzluklar karşısında yılmamamızı ve bu durumlarla mücadele etmemizi gerektirir. Ayrıca umutsuzluğa düşmemek sergileyeceğimiz sabırlı olma davranışıyla bire bir ilintilidir. Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın (1703-1780) şu mısraları sabrı güzel bir şekilde anlatmaktadır: "Sen Hakka tevekkül kıl/Tefvîz it ve râhat bul/Sabr eyle ve râzı ol/Mevlâ görelim neyler/Neylerse güzel eyler."

Sabır değeri, Türkçe Sözlük'te (2011, s. 1996) "1. Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç. 2. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme." şeklinde tanımlanmıştır. Evrensel bir değerdir. Sabır sadece olumsuz anlarda gösterilmesi gereken bir değer değildir. Bir kitabın sonunun nasıl biteceğini merak ediyorsak bu, o kitabı bitirebilme sabrını göstermekten geçmektedir. Ayrıca dilimizde sabırlı olmakla ilgili atasözü ve deyimler bulunmaktadır: Sabreden derviş muradına ermiş, sabırla koruk helva olur, sabrın sonu selamettir, sabır acıdır meyvesi tatlıdır, sabır çekmek, sabrı taşmak… MEB (TTBK, 2017: 24) tarafından sabır değeriyle ilgili tutum ve davranışlar şöyle sıralanmıştır: azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme…

Boyunağa'nın eserlerinde sabır değeri, daha çok savaş sırasında, zindana düşme anında, sevdiği kıza kavuşma sırasında, verilen bir görevi yerine getirirken ya da çetin bir mücadele verilirken (göç ederken, silah arkadaşlarını kurtarırken) ortaya çıkmaktadır.

Grafik 5. Sabır Değeri

Grafik 5'e göre sabır değeri en sık Kırık Hançer ve Fetih Sancakları adlı eserlerde işlenmiştir. En az geçiş sıklığı Özgürlük Savaşçısı, Hilal Uğruna adlı eserlerdedir. Sabır değeri Boyunağa'nın çocuk romanlarında 124 defa işlenmiştir. Kırık Hançer'de sabır değerinin yüksek çıkmasının nedeni, ana karakterin çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalması ve bu zorluklardan kurtulmak için beklemeyi bilmesidir. Fetih Sancakları'nda ise düşmanla savaş halindeyken kendini sıkça göstermektedir. Sabır değeri diğer değerlere oranla az çıkmıştır.

Örnek cümle, paragraf veya metin

Kırık Hançer adlı eserde Gazneli Mahmut'un Hint seferini düzenlemeden önce Hinduların Tanrısı Siva'ya ait olduğu söylenen kutsal kırık hançerin yerini bulup imha etmek üzere Ömer ve beraberinde birkaç fedai görevlendirmiştir. Efsaneye göre kırık hançer oldukça güçlü bir silahtır. Öyle ki savaş esnasında savaşı kazanmaya yardımcı olabilecek güçtedir. Gazneli Mahmut da olası bir Gazne-Hindu savaşı sırasında kullanılmasın diye kırık hançeri yok etmek istemektedir. Ömer bu sebeple bir fermanla yol koyulur. Hinduların yaşadığı yere varınca yakayı ele verir. Onu zindana atarlar. Zindandan kurtulmanın yolunu bir şekilde bulur. Ardından Hindular peşine verirler. Kendisini bir sazlığa atar ve suyun altında gizlenir. Olay şöyle seyretmektedir: " Arandığını kulağına gelen gürültülerden anlıyordu. Uzun zaman bulunduğu yerde heyecanla bekledi. Sazların arasından gelen Hindular da oldu. Ama yanından geçtikleri halde Ömer'i fark etmediler." (Kırık Hançer, s. 125) Bu paragrafta hikâye kahramanının zorluklar karşısında sabrederek mücadele verdiğini ortaya açıkça koymaktadır.

Fetih Sancakları adlı eserde Sultan Yıldırım Bayezid, Niğbolu'yu ele geçirmek isteyen Haçlı kuvvetlerine karşı Niğbolu'yu savunan muhafız Doğan Bey'e yardım için Edirne üzerinden Tırnova'ya geçer. Haçlılar Doğan Bey'in savunduğu kaleyi muhasara eder. Bunun üzerine kaleden haber almak oldukça güçtür. Yıldırım Bayezid askerlerini tehlikeye atmadan bizzat kendisi düşman kuvvetlerinin arasından sessizce kaleye varır ve kalenin durumu hakkında bilgi edinir. Kale muhafızı Doğan Bey ile Yıldırım Bayezid arasında şöyle bir konuşma geçmektedir:

-Bre Doğan hâlin nicedir?

-Ulu Allah'a hamdolsun çok iyidir Hünkârım. Düşman bizi nehirden ve karadan oldukça sıkıştırdı. Ama din yoluna, devlet uğruna baş koymuş olan bizler, Allah'a güvenerek sabrettik. Siz Hünkârımızın da bizi yardımsız koymayacağını bilirdik.

Sultan, Doğan Bey'den kalenin ve düşmanın durumu hakkında biraz daha bilgi aldıktan sonra: "Hele dayanın… İşte biz dahi vardık, dedikten sonra karanlıklara daldı." (Fetih Sancakları, s.98-99).

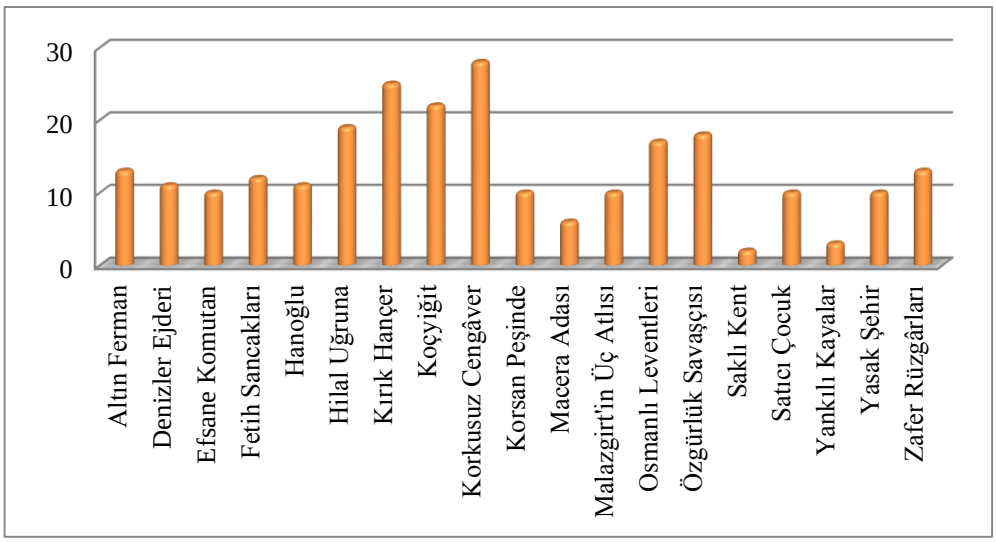
3.6 Saygı

Türkçe Sözlük'te (2011, s. 2047) "1. Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram. 2. Başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu" şeklinde tanımlanmıştır. Saygı, insanlar arasında bağları güçlendiren önemli bir kavramdır. Huzur içinde bir arada yaşamanın anahtarıdır. Karşılıklı olursa anlamlı olur. Aynı zamanda sevgiyi de inşa eder. Ayrıca evrensel bir değerdir.

Toplum içindeki farklılıklar, çeşitlilikler ancak saygı ortamı ile bir arada yaşayabilir. Özellikle çokuluslu toplumlarda bu değerin yaşatılması ülke ve toplum bütünlüğü için önem arz etmektedir. Toplum içindeki huzur ülkenin bekasını yakından ilgilendirmektedir. Sadece toplumsal anlamda değil toplumun tüm dinamiklerini etkileyen ailede de saygı değerinin yaşatılması toplumun geleceği için önem arz etmektedir.

Saygı değerinin tutum ve davranışları MEB (TTBK, 2017: 24) tarafından şöyle gösterilmiştir: alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme… Saygı sadece insanların birbirine karşı göstermek durumunda oldukları bir değer değildir. Tabiattaki tüm canlılara gereken saygı gösterilmelidir. Canlılara önem vermek, onların da bir hayat sürdüğünü anlayabilmek onlara karşı gösterilecek saygının ilk adımıdır. Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın eserlerinde saygı değeri genelde bir komutana, hana, padişaha, sultana, büyüğe, beye, başarılı askere, kadına, çocuğa, düşmana gösterilerek verilmiştir.

Grafik 6. Saygı Değeri

Grafik 6'ya göre saygı değeri en fazla Korkusuz Cengâver adlı eserde işlenmiştir. Kırık Hançer, Koçyiğit, Hilal Uğruna, Özgürlük Savaşçısı ve Osmanlı Leventleri adlı eserlerde de sıkça işlenmiştir. En az ise Saklı Kent ve Yankılı Kayalar adlı çocuk romanlarında geçmektedir. Boyunağa'nın eserlerinde saygı değeri 250 defa geçmektedir. Korkusuz Cengâver'de bu kadar sık geçmesinin nedeni, ana karakterin padişah ve şehzadeyle sürekli irtibat halinde olması ve davranışlarını, tavırlarını ona göre şekillendirmesidir.

Örnek cümle, paragraf veya metin

Korkusuz Cengâver adlı eserde II. Mehmet tarafından Şehzade Orhan'ı bulmak için görevlendirilen Ahmet, İstanbul'da Şehzade Orhan'ı bulur. Şehzade Orhan'ın ülkesine karşı ihanet içinde olup olmadığını öğrenmek ister. Şehzade Orhan, ülkesine karşı ihanet içinde olmadığını anlatır. Şehzade Orhan ile Ahmet arasındaki konuşmalar şöyledir: "Ahmet, üzüntü ile konuştu:

- Anlıyorum Şehzadem! Allah yardımcınız olsun!
- Senin de Yiğit! Ayrıca sana bir ricada bulunacağım. Şayet yüce Allah kısmet eder de şehri fethederseniz benimle karşılaştığında beni tanımazdan gel! Bilmem anlatabildim mi?
- Anlattınız Şehzadem! Bu isteğiniz benim için emirdir. Başka emirleriniz varsa başım üzere!
- Benim gibi tahtı kaybetmiş birinin ne gibi emirleri olur Yiğit? İsteğim ve duam, kazasız belasız olarak kardeşlerimizin yanına dönebilmendir." (Korkusuz Cengâver, s. 144).

Yasak Şehir adlı eserde göç kararı alan Seyid Mehmet Bey, yakın arkadaşlarıyla yoldadır. Burhan Han (Vasili) Ruslara yapılan göçü haber verir ve Rus kuvvetlerinin göç eden kervanı yok etmesini ister. Kervan, Rusların baskın yapacağını bir şekilde öğrenir. Böylece yeni güzergâh belirlemek için fikir alışverişinde bulunulur. Mustafa Mirza, kervanın başı Seyid Mehmet'e olan saygısını şu sözlerle ortaya koymaktadır: "Seyid Mehmet Beyim! Bizim reisimiz sizsiniz. Bizler ise emrinizde bulunan komutanlar… Askerî meselelerde görüş tamamen bizimdir ama kervanın takip edeceği yol hakkında sizin emirlerinize uyarız." (Yasak Şehir, s. 71-72).

Kırık Hançer adlı eserde Ömer, genç yaşına rağmen ok atma, kılıç kullanma yarışmalarında rakiplerini yenmeyi başarır. Yarışmaları izleyen Gazneli Mahmut, Ömer'i huzuruna çağırır. Ömer'in Hamza Gazi'nin oğlu olduğunu öğrenince Hamza Gazi hakkında şunları söyler: "Hamza Gazi hatırlanmayacak bir yiğit değildi oğlum! Kahraman ve cesur… Allah rahmet eylesin. Eşsiz bir babayiğitti o. Senin de o şekilde yetiştirilmiş olduğunu görmek bana sevinç verdi." (Kırık Hançer, s. 47).

3.7 Sevgi

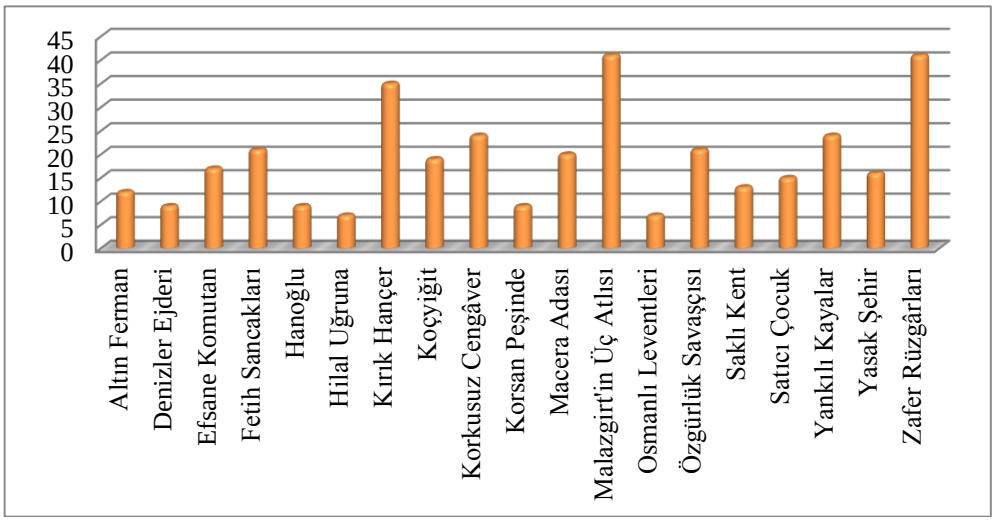
Ülkemizde ve dünyada insan etkisiyle şiddet olaylarının, açlığın, ölümlerin arttığı bilinen bir gerçektir. Bütün bunların acımasızca ortaya çıkmasını sağlayan birçok etken vardır: menfaat, ötekileştirme, ırkçılık, ihtiyaçtan fazla üretim ve tüketim, teknolojik gelişmeler… Hiç şüphesiz ki bu etkenlerden birisi de sevgi duygusunun yok olması veya azalmasıdır. Sevginin kaybolması veya sınırlandırılması günümüzde yaşanan birçok sorunun ana kaynağını teşkil etmektedir. Bu sebeple sevgi değerinin küçük yaşlardan itibaren çocuğa kazandırılması ve bu duygunun farklı yollarla geliştirilmesi etrafımızda gelişen şiddet olaylarını daha da azaltacaktır.

Sevgi, Türkçe Sözlük'te (2011, s. 2081) "İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu." şeklinde tanımlanmıştır. Evrensel bir değerdir. Sevgi, her canlının kendi türüne veya diğer türlere karşı gösterebileceği önemli bir duygudur. Aynı zamanda birçok şeyin başıdır, su gibidir ve hayata tutunabilmek için olmazsa olmazdır. Bir işte başarılı olmak, onu hakkıyla yerine getirebilmek, ikili ilişkilerin düzenli, sorunsuz ilerlemesini sağlamak için ya da yolunda gitmeyen bir hayatı yoluna sokabilmek için ilk şart sevgidir. Örneğin, iyi bir okur olabilmenin ilk şartı kitapları sevmektir. MEB (TTBK, 2017: 24) sevgi değeri ile ilgili tutum ve davranışları şöyle sıralamıştır: aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma…

Kitap okuma bu değerin kazandırılmasında önemli bir etkendir. Kitaplarda yer alan sevgi değeri bu değerin içselleştirilmesine ve geliştirilmesine vesile olur. Zaten pek çok yazar, şair sosyal bir varlık olan insanın sevgi yönünü işlemiştir. Kimisi Allah ve peygamber sevgisi, kimisi vatan, bayrak, devlet, kimisi doğa (hayvan, bitki), kimisi anne-baba, kimisi de çocuk sevgisini ele almıştır. Yunus Emre, Mevlana gibi şairler insan sevgisi üzerine yazdığı şiirleriyle, Mehmet Akif Ersoy, Arif Nihat Asya gibi isimler vatan, bayrak ve devlet sevgisi üzerine yazdığı şiirlerle bilinmektedir. Ahmet Yılmaz Boyunağa ise yazdığı romanlarda yoğun bir şekilde Allah, peygamber, din, vatan, devlet, insan sevgini işlemiş ve bunları ayakta tutmak için emek sarf etmek gerektiğini ortaya koymuştur. Din için cihat etmek, vatanı korumak, değerlerine sahip çıkmak eserlerde bir mücadele ışığı altında tezahür etmektedir.

Dinimiz de sevgi değerine oldukça önem vermiştir. Hem peygamberimizin hadislerinde hem de Kur'an-ı Kerim'deki ayetlerde sevgi kavramına ayrıca önem verilmiştir. "Beni yaşatan Allah'a yemin ederim ki, siz, iman etmedikçe cennete giremezsiniz ve birbirinizi sevmedikçe de olgun Mümin olamazsınız. Size yaptığınız zaman birbirinize olan sevginizi arttıracak bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selamı yayın." (Özafşar, 2016: 344) hadisi sevgi değerinin gücünü ortaya koymaktadır.

Grafik 7. Sevgi Değeri

Grafik 7'ye göre sevgi değeri en çok Malazgirt'in Üç Atlısı ve Zafer Rüzgârları adlı eserlerde işlenmiştir. Kırık Hançer, Korkusuz Cengâver ve Yankılı Kayalar adlı eserlerde de sıkça işlenmiştir. Sevgi değeri Boyunağa'nın eserlerinde 360 defa geçmektedir, ayrıca eserlerde sorumluluk değerinden sonra en çok işlenen değerdir. Romanlarda yoğunlukla çocuk kahramanlar kullanılması ve çocukların becerikli, çalışkan, dürüst, sorumluluk sahibi gibi üstün niteliklere sahip olmaları onları büyükleri tarafından sevilmelerine neden olmaktadır. Eserlerde devlet büyüklerine karşı hayranlık, yakın arkadaşlık, aidiyet ve âşık olma gibi durumlar da söz konusudur. Tüm bunlar sevgi değerinin sıkça işlenmesine vesile olmuştur.

Örnek cümle, paragraf veya metin

Altın Ferman adlı eserde Hacı Mustafa ve Halil Efendi Moğollara ve gayrimüslim diğer Türklere İslamiyet'i tanıtmak için diyar diyar gezmektedir. Yolda bir fırtınaya yakalanınca mola vermek için yakınlarda bulunan bir çadıra konuk olur. Çadırda Türkmenler vardır. Aynı zamanda yolda saldırıya uğramış Moğollar da yaralarını sarmak için çadıra gelirler. Gelen Moğollar arasında Cengiz soyundan olan Berke Noyan da vardır. Berke Noyan yaralanmıştır. Kırık çıkıktan anlayan birisini aramaktadırlar. Hacı Mustafa bu işten anladığından hastayı iyileştirir. Yapılan bu iyilik taraflar arasında sevgi bağı oluşturur. Bu sırada Berke Noyan'ın kafası dini konularda karışıktır. İslamiyet'i öğrenmek için çeşitli sorular sorar. Hacı Mustafa da sorulara cevap verir. Konuşmalar şöyle cereyan etmektedir: Berke Noyan devam etti: "Dininiz insanların nasıl yaşamasını emrediyor?"

Hacı Mustafa: "Bir Müslüman dinine, ailesine, anasına, babasına, eşine, ülkesine bağlıdır. Kendisine sayısız nimetler vermiş olan Allah'a ibadet eder ve günahlardan kaçar. Yüce yaratıcının hoşnut olacağı işler yapar. Müslüman herkesle iyi geçinir. Bu dünyanın gelip geçici olduğunu bildiğinden, mala, mevkiye ve şöhrete itibar etmez. Batıl inançlardan uzaklaşır. Fal, uğursuzluk gibi şeylere inanmaz. Müslüman güvenilecek insandır. İyi huyludur. Kimsenin dedikodusunu yapmaz, kötü taraflarını araştırmaz. Bedenen ve ruhen tertemiz olur." (Altın Ferman, s. 40-41).

Efsane Komutan adlı eserde Abdullah İspanya'nın fethi için İslam ordularıyla İfrikiyye bölgesinden İspanya'ya deniz üzerinden gelir. Yapılan bir saldırıda Abdullah aldığı darbeyle hafızasını kaybeder. Yolda İspanyol çingeneler onun sağ olduğunu anlar ve köle olarak satmak için yanlarına alırlar. Köle pazarına vardıklarında Abdullah satılmak üzere görücüye çıkarılır. Bu sırada daha önce hayatını kurtardığı Yahudi aileden Yasef'in kızı Ester, Abdullah'ı tanır ve onu köle tüccarından satın alarak eve götürür. Ester, Abdullah'a âşıktır ancak bunu uzun bir zaman ifade edemez. Ester'in içinde taşıdığı sevgi şöyle yansımaktadır: "Ester, artık akşam olmasını iple çekmeye başlamıştı. Çünkü akşam olunca babası ve ağabeysi ile Abdullah da eve geliyordu. Abdullah'ın evlerinde bulunması Ester için büyük bir mutluluktu." (Efsane Komutan, s. 153).

Malazgirt'in Üç Atlısı adlı eserde Aksungur, Halit Ağa ile kız kardeşini kaçıran Hasan Sabah'ın yanına gider. Hasan Sabah, Aksungur'u kız kardeşini öldürmekle tehdit etmektedir. Sultan Alpaslan'ı öldürmesi karşılığında kız kardeşini serbest bırakacağını, kendisine mevki vereceğini vaat etmektedir. Bu sırada bulundukları yerde Halit Ağa askeri hünerlerini göstermek için bir müsabakaya davet edilir. Müsabakayı kazanması için Aksungur şunları düşünmektedir: "Bu sözler söylenirken Halit Ağam, atını şahlandıra şahlandıra meydanda dolaşmaya başladı. Sanki küçük bir dağ at üzerinde geziyordu. Gözlerim yaşardı. "Yaşa var ol! Yiğit Arkadaşım! Ananın emzirdiği süt helal olsun! Ölsem bile şu tavrın şu cesaretin her şeye değer!" diye kendi kendime konuştum." (Malazgirt'in Üç Atlısı, s. 104).

3.8 Sorumluluk

Sorumluluk Türkçe Sözlük'te (2011, s. 2142) şöyle tanımlanmıştır: "Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet." Sorumluluk değeri bir toplumun geçmişiyle geleceği arasında bağ kurup kendini geleceğe taşıyabilmesi için oldukça önem arz etmektedir. Toplumun var olması onu oluşturan ailelerin,

bireylerin sorumluluklarını yerine getirmeleriyle olur. Bunun içinse sorumluluk sahibi bireylerin yetiştirilmesi ve bunların iyi örnek olması gerekmektedir. Evrensel bir değerdir.

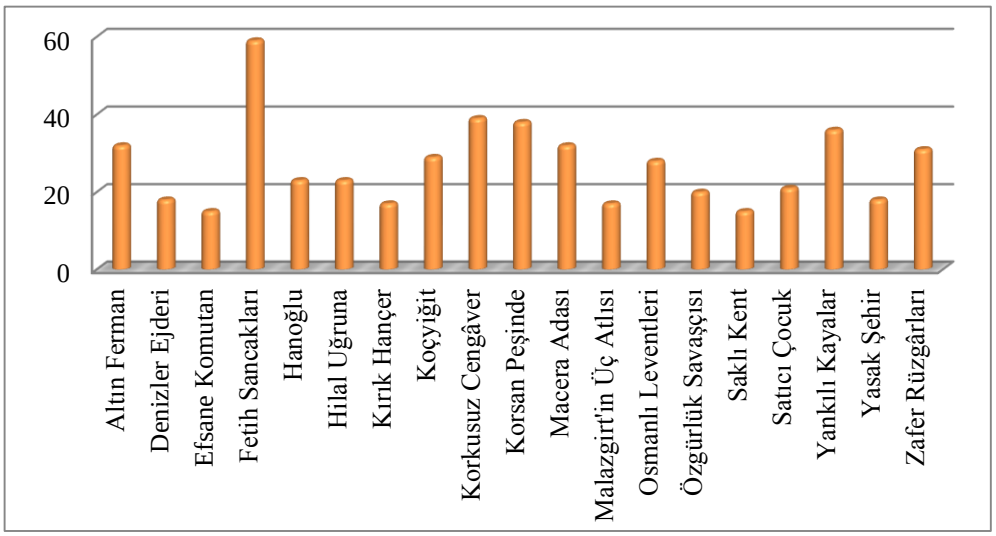
Toplumun değerlerini yaşatmak başlı başına bir sorumluluk ifade etmektedir. Konuşulan ana dilin yabancı dillerin boyunduruğu altından kurtulması için mücadele etmek millî bir sorumluluğu ifade etmektedir. Diğer taraftan sorumluluk sadece toplumsal anlamda değil aynı zamanda aile içinde de kendini göstermektedir. Bir ailede anne ve babanın kendine ait ya da ortak sorumlulukları vardır. Çocuk eğitimi, evin ekonomisi, temizliği vs. gibi alanlardaki sorumlulukların yerine getirilmesi aile kurumunun devamı için gereklidir. Aksi hâlde aile dağılmaya yüz tutar. Bir arada yaşamak sorun olur. Ayrıca sorumluluk değeri çocuğa ailede, okulda ve yakın çevrede aşılanması gereken bir değerdir. Çocuğun odasını toplaması, kişisel bakımı yapması, derslerini ve ödevlerini takip etmesi sorumluluk duygusunun gelişmesinde önemlidir.

Dinimizde peygamberimizin "Yanı başındaki komşusu açken tok olarak geceleyen kişi (olgun) mü'min değildir." hadisi kişilerin sadece ailelerinden değil aynı zamanda etrafındaki komşularından da mesul olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer taraftan zekât, sadaka, Kurban ve Ramazan Bayramı, Muharrem ayı gibi toplumda karşılığı olan ibadetler sorumluluk duygusunu da diri tuttuğu bilinmektedir.

MEB (TTKB, 2017: 24) sorumluluk ile ilgili tutum ve davranışları şöyle sıralamıştır: kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme…

Sorumluluk değeri Boyunağa'nın eserlerinde oldukça sık işlenmiştir. Özellikle tarihî romanlarında bir savaş sırasında daha bariz bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Her asker, her komutan ve hükümdar üzerine düşenin en iyisini yapmaktadır. Sadece toplumun varlığı için değil aynı zamanda değerler için de mücadele verilmektedir. Mesela, Hilal Uğruna adlı eserde Müslümanların ilk kıblesi Kudüs için verilen mücadele dini bir değer uğruna alınan mesuliyeti ortaya koymaktadır.

Grafik 8. Sorumluluk Değeri

Grafik 8'e göre sorumluluk değeri en çok Fetih Sancakları adlı eserde işlenmiştir. Diğer eserlerde de oldukça fazla kullanılmıştır. Korkusuz Cengâver, Macera Adası, Zafer Rüzgârları bu değerin sıklıkla işlendiği diğer eserlerdir. Sorumluluk değeri doğrudan verildiği gibi dolaylı olarak da verilmiştir. Bu değer Boyunağa'nın eserlerinde 511 defa işlenmiştir ve en sık geçen değerdir. Savaştan önce hazırlık, zor durumda olanlara yardım, intikam alma, düşmana karşı koyma, emaneti taşıma, gizli

bir görevi yerine getirme, arkadaşa ve kardeşe sahip çıkma gibi tutum ve davranışlar eserlerde sıkça karşılaşılan sorumluluk başlıklarıdır.

Örnek cümle, paragraf veya metin

Macera Adası adlı eserde 1903 yılında babaları Çin seferi sırasında batan gemide kaybolan altı çocuk, babalarının ölüp ölmediğiyle ilgili herhangi bir haber alamadığından onları aramak için seferber olurlar. Mehmet'in babasının çocukluk arkadaşı emekli subay Salim amca, onlarla gitmeye kabul eder. Çin'e giden bir İtalyan şilebine binerler ve Hint Okyanus'unda kopan bir fırtına sonrası bir adaya düşerler. Adada yabancı oldukları için adayı keşfetmektedirler. Orada yaşayabilmek için herkes bir sorumluluk alır. Eserde alınan sorumluluklar şöyle ifade edilmektedir: "Yola devam ederken bu kuruntuları bir yana bırakmam gerektiğini düşündüm. Yapmamız gereken işler vardı. Daha önce, Mehmet ve Recep'le geçtiğimiz derenin önüne gelince derenin üzerine bir köprü yapmanın uygun olacağını söyledim. Köprü yapmak için bir yıldırımla yıkılmış olduğu anlaşılan ağacı kullanabilirdik. Hans elindeki baltayı çok iyi kullanarak gövdedeki dalları kısa zaman temizledi. Üçümüz temizlenmiş olan bu ağaç gövdesini güçlükle derenin üzerine uzattık. İyi bir köprü olmuştu." (Macera Adası, s.44). Burada hem doğaya karşı hem de içinde bulunulan gruba karşı bir sorumluluk yerine getirilmektedir. Doğa karşı olan sorumluluk, köprü yapmak için ayrı bir ağacın kesilmemesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Hilal Uğruna adlı eserde İngiliz, Fransız, Alman milletlerinden oluşan Haçlı ittifakının Akka'yı ve Kudüs'ü almak üzere başlattıkları sefere karşı Selâhaddin Eyyûbi ve ordusu Kudüs'ü savunmak için hazırlıklarını tamamlar. Komutan Selâhaddin Eyyûbi, ordu teftiş ettikten sonra gazilere şu konuşmayı yapar: "Ey gaziler! Bugün burada çetin bir imtihan vermek üzereyiz. İslam ülkelerini istila etmek ve camilerimizdeki hilalleri indirip yerlerine haç dikmek isteyen Haçlılar yine karşımıza çıkmış durumdalar.Bunların yaptıklarını bilmeyen; verdikleri acı ile yürekleri yanmayan hiçbir Müslüman yoktur. Kudüs'teki katliamlarını, Antakya'daki zulümlerini hiçbir Müslüman unutamaz. Şimdi sizler burada İslam'a hizmet etmek için toplanmış bulunuyorsunuz. Yapacağınız hizmet de çok büyük olacaktır. İslam dünyasının gözleri sizlerdedir. Çünkü Haçlılar sizi yenip ilerleyecek olursa bütün Müslümanları yok etmek isteyeceklerdir." (…) (Hilal Uğruna, s. 68-69).

Fetih Sancakları adlı eserde Malazgirt Savaşı sırasında Türk ordusunun alacağı mesuliyet şöyle ifade edilmiştir: "Sabahleyin Türk ordusu hazırdı. Savaşta nasıl bir taktik takip edileceğini herkes biliyordu. Düşmana iki koldan taarruz edilecekti. Önce oklar boşaltılacak, "Geri dön" borusu ile herkes geriye dönecekti. Düşman, Türklerin kaçtığını sanarak takibe başlayacaktı. Gaziler ise geri çekile çekile düşmanı Komutan Tarank'ın pusuda beklediği vadiye çekecekti. Bu çekiliş sırasında da kuvvetler yelpaze gibi açılacaktı. Sonra dönerek sağdan soldan düşman kuvvetlerini kıskaç içine alacaktı." (Fetih Sancakları, s. 76).

3.9 Vatanseverlik

Vatanseverlik, Türkçe Sözlük'te yurtseverlik olarak zikredilmektedir. Vatan sevgisi kendisini yurduna, memleketine karşı sorumlu hissetmek, onun uğruna çalışmak, çabalamak, gerekirse bu uğurda canını vermek ve onu sağlam bir şekilde gelecek nesillere bırakabilmeyi ifade etmektedir. Vatanseverlik sevgi, vicdan ve bağlılık ile yakından ilgilidir. İçinde bulunduğun topluluk ve üzerinde yaşadığın topraklar zamanla kişinin aidiyet duygusunu beslemektedir. Birlikte hareket etme, aynı topraklarda ortak değerler, kültürler üretme ve bunların etrafında yaşamını sürdürme vatanseverlik duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Evrensel bir değerdir.

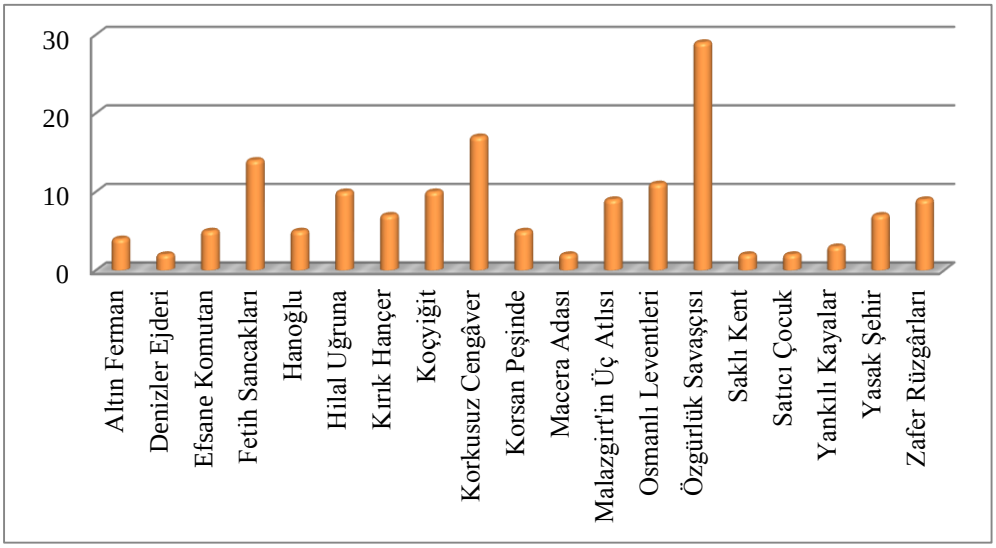
Vatansever bireylerin olduğu bir toplum geleceğe daha sağlam adımlarla gider. Bu sebeple vatanseverlik duygusunun geliştirilmesi önem arz etmektedir. Her millet bu duyguyu geliştirmenin önemli olduğunu bilir ve eğitim sisteminde bu hissiyata mutlaka yer verir.

MEB tarafından hazırlanan öğretim programları vatansever nesiller yetiştirilmesi amacına hizmet etmektedir. Örneğin, 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (SBDÖP) yer alan 1, 2, 4, 15, 16 ve 17. maddeler (SBDÖP, 2017: 8) vatanseverlik değerinin içselleştirilmesi için önemlidir.

Ayrıca Türkçe dersinin vatanseverlik duygusunu geliştirmede ayrı bir öneme sahip olduğu bilinmektedir. Milli Kültürümüz, Milli Mücadele ve Atatürk gibi temalar vatanseverliği aşılayan metinlere yer vermektedir. Sadece temalar değil aynı zamanda bazı kazanımlar da vatanseverlik duygusunu geliştirmeyi hedeflemektedir. Örneğin, T.5.4.12. kodlu "Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır." kazanımı Türkçenin yabancı dillerin etkisinden korunması için bulunan bir kazanımdır. Dilini korumak ve onu geleceğe taşımak vatanseverlik değeriyle doğrudan ilintilidir. Ayrıca MEB (TTKB, 2017: 24) vatanseverlikle ilgili tutum ve davranışları şöyle sıralamıştır: çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme…

Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın eserlerinde vatanseverlik değeri daha çok savaşlarla, devlet meselelerini ilgilendiren konularda önemli görevler almayla ve bu görevleri canı pahasına yerine getirmeyle ön plana çıkmaktadır. Düşman kuvvetlere karşı koyma, mücadele etme gibi durumlar askerlerin, komutanların vatan aşkını göstermektedir. Özgürlük Savaşçısı adlı eserde Şeyh Şamil'in Dağıstan'a ve milletine olan bağlılığı, Korkusuz Cengâver'de Ahmet'in ülkesinin menfaati için kendini tehlikeye atması ve padişaha olan bağlılığı, Kırık Hançer'de Ömer'in Gazneli Mahmut'un verdiği görevi yerine getirmek için canını ortaya koyması, Zafer Rüzgârları'nda Turgut Reis ve leventlerinin Osmanlı bayrağı altında Haçlılara mücadele etmeleri, Yasak Şehir'de kendilerine dayatılan Hristiyanlığı kabul etmeyip çok sevdikleri yurtlarını terk eden Seyid Mehmet Bey, silah arkadaşları ve kafilesinin yeni yurt arayışları, Hilal Uğruna'da Kudüs'ün savunulması ve korunması vatanseverlik değeriyle doğrudan ilişkili durumlardır.

Grafik 9. Vatanseverlik Değeri

Grafik 9'a göre vatanseverlik değeri en fazla Özgürlük Savaşçısı adlı eserde ele alınmıştır. Diğer eserlerde de oldukça az geçmektedir. Bu değer bazı eserlerde doğrudan verilmişken bazılarında dolaylı bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Özellikle tarihî çocuk romanlarında daha çok dolaylı bir şekilde işlenmiştir. Vatanseverlik değeri Boyunağa'nın çocuk romanlarında 153 defa geçmektedir.

Örnek cümle, paragraf veya metin

Korkusuz Cengâver adlı eserde Ahmet, Şehzade Orhan'ı Fatih Sultan Mehmet'in emriyle İstanbul'da bulur. İstanbul henüz Bizans'ın elindedir. Bizans Şehzade Orhan'ı Osmanlı tahtında ihtilaf oluşturmak için kullanmak istemektedir. II. Mehmet bunun önüne geçmek için Şehzade Orhan'a Ahmet aracılığıyla haber gönderir. Şehzade Orhan ile Ahmet arasında geçen konuşmalar şöyledir: Şehzade Orhan:

- Demek Mehmet Han benim için: "Eğer kalbi dinimiz, devletimiz ve bizim için çarpıyorsa onu al ve getir, burada ona kucak açalım!" dedi ha?
- Evet Şehzadem!
- Bu sözler beni duygulandırdı. Kalbim her zaman dinimiz ve devletimiz için çarptı. (Korkusuz Cengâver, s. 115).

Özgürlük Savaşçısı adlı eserde Şeyh Şamil, Rus Çarlığı adına General Feze ile görüşür. General Feze, Rus Çarı'nın teklifini İmam Şamil'e bildirir:

- Çarımızın tekliflerini size ulaştırmakla şeref duyuyorum, diyerek söze başladı. Çarımız "Kafkasya'daki Müslümanları bir bayrak altında toplama kararınızdan vazgeçerseniz size Krallık tacının verileceğini ve Çarlık hazinelerinin ayaklarınız altına serileceğini" size iletmemi istedi. Sizi görüşmek için Tiflis'e davet ediyor.

Kafkas Orduları Rus Kumandanı General Feze'nin bu sözleri karşısında İmam Şamil'in gözlerinde şimşekler çaktı:

- Siz bir askersiniz. Dini, milleti ve vatanı için mücadele eden bir askere nasıl olur da böyle bir teklifte bulunabilir ya da böyle bir teklifi getirebilirsiniz?" (Özgürlük Savaşçısı, s.92-93).

Yasak Şehir adlı eserde Seyid Mehmed Bey, Rusların himayesinde bulunan Burhan Han, Hristiyanlığı kabul etmesi ve yerli halka dayatması üzerine bu dayatmaya direnen Müslüman halkla göç etme kararı alır. Göç etmek için hazırlıklara başlar. Oğluna da belli başlı bir takım nasihatlerde bulunur. Aralarında şöyle bir konuşma geçer: "Bak oğul! Bu güzelliklere iyi bak! İnsanın vatanı çok ama çok değerlidir. Kimse çok önemli hadiseler olmasa cennet gibi güzel bildiği vatanından, ocağından ayrılmak istemez. Ama bazı sebepler ortaya çıkar ki insanoğlu vatanını da baba ocağını da terk etmek mecburiyetinde kalır. Mesela Sevgili Peygamberimizin Mekke'yi terk etmek, hicret etmek zorunda kalmalarını hatırla. (…) Hele peygamberimizin "Çıkarılmaya zorlanmamış olsaydım, senden asla ayrılmaz, senden başka yerde yurt, yuva kurmazdım!" buyurarak ayrılmak zorunda kaldığı Mekke'ye, o kutsal şehre, sevgisini ve bağlılığını belirtmesini hatırla!" (Yasak Şehir, s. 27-28).

3.10 Yardımseverlik

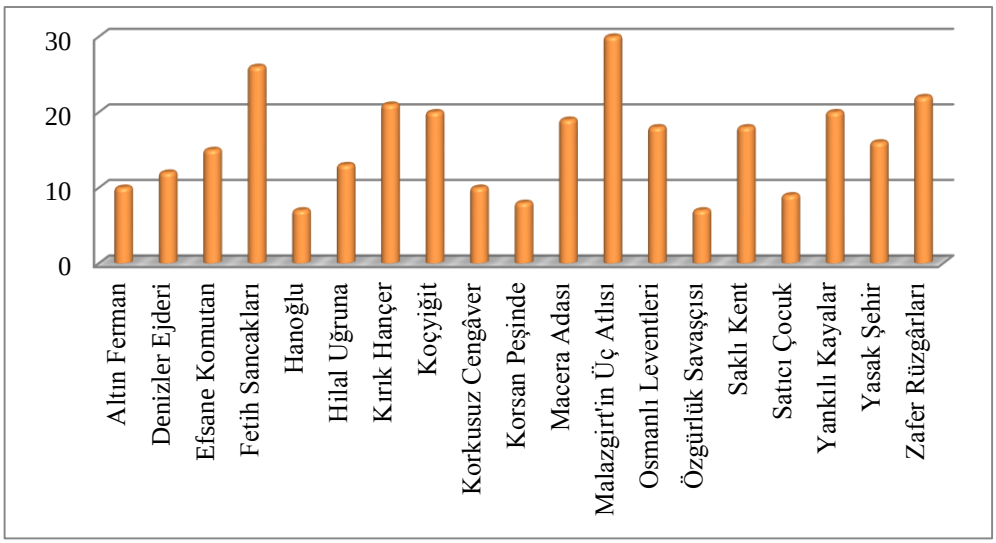
Genel kabul gören ve toplumu bir arada tutan değerlerden birisi de iyiliği, cömertliği, dayanışmayı, fedakârlığı, merhameti, sosyal sorumluluğu, paylaşmayı ve gönüllülüğü içinde barındıran yardımseverlik değeridir (Tahiroğlu, 2013:1844). Güçsüzlere, muhtaçlara maddi bir yardım şeklinde olabileceği gibi bir eşe, dosta da manevi anlamada destek olmak, bir ihtiyacını karşılamak yardımseverlik olarak kabul edilir.

Yardımseverlik toplumu ayakta tutan temel değerlerden birisidir. Bu yüzden toplumdaki her bireyin bu değeri içselleştirmesi, hayata dönük bir hale getirmesi gerekmektedir. Bu değerin hem aile içinde, hem de okulda, okul dışında yardım hususunda iş gören çeşitli sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içinde yapılması öğrencinin bu değeri davranışa döndürmesi açısından önem arz etmektedir. Sınıf içinde ekmeğini, çikolatasını paylaşması, yapılamayan bir etkinliğin yapılması için yol gösterilmesi, yere düşen kalemin alınıp sahibine verilmesi bu değeri kazanmadaki ilk adımlardandır. MEB, (TTKB, 2017: 24) yardımseverlikle ilgili tutum ve davranışları şöyle sıralamıştır: cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma…

Kişinin kendinde var olanı paylaşması, darda olana el uzatması yardımseverliğin esas amacıdır. Aynı zamanda evrensel bir değerdir.

Boyunağa'nın eserlerinde yardımseverlik değeri oldukça sık işlenmiştir. Eserlerde yardımseverlik Müslüman bir insanın esas görevlerinden birisi gibi gösterilmiştir. Savaş ortamlarında silah arkadaşına yardım etmek, zor durumda olan birine yardımcı olmak, Hıristiyanların zulmü altında eziyet çeken Müslümanları kurtarmak kitaplarda yer alan temel yardımseverlik anlayışıdır.

Grafik 10. Yardımseverlik Değeri

Grafik 10'a göre yardımseverlik değeri en sık Malazgirt'in Üç Atlısı'nda işlenmiştir. Ardından Fetih Sancakları, Zafer Rüzgârları, Kırık Hançer adlı eserler yardımseverlik değerini örnek davranış modelleriyle ortaya koyan eserlerdir. Yardımseverlik değeri en az Hanoğlu ve Özgürlük Savaşçı adlı eserlerde işlenmiştir. Bu değer Boyunağa'nın çocuk romanlarında 301 defa işlenmiştir.

Örnek cümle, paragraf veya metin

Malazgirt'in Üç Atlısı adlı eserde kız kardeşi Hasan Sabah tarafından kaçırılan Aksungur, Kahire'nin yolunu tutar. Hasan Sabah, Komutan Alparslan'ı öldürmek için Aksungur'un kız kardeşini koz olarak kullanır. Aksungur da kız kardeşini bir plan yapıp kaçırmak niyetindedir. Ancak planı devreye sokmadan önce Hasan Sabah ile aralarında şu muhabbet geçmektedir:

"Hasan Sabah:

- Ben dünyaya maddi açıdan bakarım. Sağ olduğun müddetçe nefsimin isteklerine göre hareket ederim. Canım ne istiyorsa onu yaparım.

Aksungur:

- Tamamen zıt fikirlere sahibiz. Ben Müslümanım, İnsanları senin gibi kandırmak değil, onları ikna ederek düzeltmek isteyen gruptanım. İnsanların ıstıraplarını istismar konusu yaparak maddi değerlere sahip olmak için değil, acı çeken insanların acılarına merhem olarak manevi hazzı tatmak isteyenlerdenim." (Malazgirt'in Üç Atlısı, s. 92).

Yasak Şehir adlı eserde göç etme kararı alan Seyid Mehmed Bey ile beraber gitmek isteyen fakat maddi durumları olmayan ailelere nasıl yardım edildiğini şöyle ifade edilir: "Bizimle gelmek isteyen fakat çok yoksul olduklarından atları ve arabaları olmayan beş ailenin ihtiyaçlarını zenginler karşılamıştı. Biz bir ailenin her türlü ihtiyacını gidermiştik. Altı kişilik olan bu ailenin arabasını, atlarını ve yiyeceklerini babam verdi." (Yasak Şehir, s. 37).

4. Sonuçlar

Değerler eğitiminin gerçekleştirebilmenin birçok yolu vardır. Bu yollardan en önemlisi de okuma kitaplarıdır. Okuma kitaplarının özellikle fabl, masal, hikâye, roman, tiyatro gibi türlerin çocuklar tarafından daha çok tercih edildiği bilinmektedir. Çocukların bu yönü kullanılarak pek çok değerin eğitimi kolayca yapılıp içselleştirilmesi sağlanabilir. Kitapların bu hususta etkileyici yönü ise öğrencinin kendi dünyasıyla baş başa kalmasıdır. Çünkü kitabı okuyup, anlayıp yorumlayacak olan

okur, çocuğun kendisidir. Bu vesileyle değer muhakemesi yapabilme fırsatı ortaya çıkacak ve içselleştirme süreci başlayacaktır.

Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın çocuk romanları da çocukların sevebileceği türdendir. Dil ve anlatımının sade ve akıcı olması, özne çocuk anlayışının hâkim olması çocukların bu romanlarda kendilerine ait bir dünya bulmalarını sağlamaktadır.

Boyunağa'nın çocuk romanları bugüne kadar değerler eğitimi açısından ele alınmamıştır. Bu çalışmada Boyunağa'nın hem tarihî hem de macera, fantastik türünde romanların birçok değeri içerdiği vurgulanmıştır. Boyunağa'nın 19 çocuk romanları Milli Eğitim Bakanlığının müfredatlarda bahsettiği on kök değer açısından ele alınmıştır. Eserlerde en fazla sorumluluk değeri işlenmiştir. Ardından sırasıyla sevgi, yardımseverlik, öz denetim, saygı, dostluk, dürüstlük, adalet, vatanseverlik ve sabır değerleri ön plana çıkmaktadır. Kök değerler en fazla Zafer Rüzgârları adlı eserde tespit edilirken onu sırasıyla Malazgirt'in Üç Atlısı, Korkusuz Cengâver ve Fetih Sancakları takip etmektedir. En az kök değer yer alan romanlarsa şunlardır: Saklı Kent, Satıcı Çocuk, Yankılı Kayalar, Macera Adası, Korsan Peşinde, Hanoğlu, Denizler Ejderi.

Sorumluluk, sevgi, yardımseverlik ve dostluk değerlerinin eserlerde ön planda olması oldukça önemlidir. Bu eserleri bir seri hâlinde düşünecek olursak muhatap kitle sorumluluk, sevgi, yardımseverlik ve dostluk değerini içselleştirebilir. Ayrıca romanlarda ana kahramanlarının çocuk olması bu değerlerin öykünerek öğretilmesine katkı sağlamaktadır. Eserlerde zıtlıklara da yer verilmiştir. İyi-kötü, dost-düşman, güzel-çirkin, galip-mağlup, doğru-yanlış gibi zıtlıklar çocuk kahramanlar nezdinde açıkça ortaya konmuştur. Değerler çoğunlukla doğrudan verilirken dolaylı bir şekilde verilen değerler de mevcuttur. Özellikle dostluk, sorumluluk, yardımseverlik gibi değerler dolaylı bir şekilde sıkça verilmiştir. Eserlerde değerlerin doğrudan değil de dolaylı bir şekilde verilmesi değerin içselleştirilmesi için önem arz etmektedir. Bu açıdan ele alınan romanlar çocuklar için faydalı olacaktır.

Romanların özellikle unutulan bazı toplumsal değerlere ışık tutmanın yanında yoğunlukla tarihî içerik barındırması çocukların ilgisini çekecek niteliktedir. Sadece tarihi konu alan çocuk romanları değil aynı zamanda Macera Adası, Satıcı Çocuk, Yankılı Kayalar ve Saklı Kent gibi çocukların hem gerçek hem de fantastik dünyalarına hitap edebilecek çocuk romanları da değer eğitiminin yapılmasını kolaylaştırabilir. Diğer taraftan ilkokul ve ortaokul çocukları için sayfa sayısı önem taşımaktadır. "*İlkokul Öğrencilerinin Kitap Seçimine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*" başlıklı çalışmada kitap seçimini etkileyen bazı yapısal özelliklerden bahsedilmiştir. Bunlar; kitabın kapağı, ağırlığı, boyutları, harf büyüklüğü, sayfa aralığı, kitapların içindeki resimlerdir (Altunkaynak, 2018: 113). Buna göre bahsi geçen kitaplar hem hacim olarak hem de sayfa aralığı, harf büyüklüğü açısından diğer romanlara göre okunmaya elverişlidir. Bu her öğrenciye hitap edebilmesi için önemli bir durumdur.

Çocuklarımızı nitelikli çocuk kitaplarıyla buluşturmak okuma zevkini ve alışkanlığını kazandırdığı gibi iyi bir değer eğitimini gerçekleştireceği de aşikârdır. Dolayısıyla çocuklara hitaben yazılmış bu 19 eser, bir yandan bilinçli bir nesil yetiştirmeye hizmet ederken bir yandan da onları toplumumuzun en temel değerleriyle buluşturmaktadır. Diğer taraftan çocuklara yönelik yürütülen değerler eğitiminde, Türk toplumu için önemli değer seviyesine sahip olan şahsiyetlerin hayat hikâyelerinden yeterince yararlanılmadığı söylenebilir (Temizyürek ve Karagöl, 2016: 2183). Boyunağa'nın çocuk romanları Türk kültürü için önemli şahsiyetlerin hayat hikâyeleriyle ilgili önemli bilgilere haiz olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmacılar, ebeveynler ve öğretmenler çocukların doğru, sağlıklı, çağdaş bir şekilde eğitilmelerinden mesuldürler. Bu sebeple hem okuma alışkanlığı kazanmış hem de toplumun değerleriyle kuşanmış nesillerin yetişmesi için araştırmacıların çocuklara edebî zevk kazandıracak edebî eserleri değer eğitimi açısından daha fazla incelemesi gerekmektedir. Ebeveyn ve öğretmenler

de ortaya çıkan araştırmaları öğrencilerle buluşturmalıdır. Aksi hâlde yapılan araştırmalar amacına ulaşamayacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanmış "100 Temel Eser Listesi"nin kapsamının genişletilerek Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın eserlerinin dâhil edilmesi, daha fazla önerilmesi ve okutulması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Akbaş, O. (2008). Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış. **Değerler Eğitimi Dergisi**, (16), 6, s. 9-27.

Akbaş, O. (2011). *Sosyal Bilgilerde Değerler ve Öğretimi.* B. Tay ve A. Öcal (Editör), Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi, (Sayfa. 343-376). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Akçay, A. ve Tunagür, M. (2017). Türkiye'de Değerlerin Tespitine Yönelik Yapılmış Yüksek Lisans Tezleri Üzerine Bir İçerik Analizi. **EKEV Akademi Dergisi**, 71, s. 53-72.

Akyol, Ş. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.

Altunkaynak, M. (2018). İlkokul Öğrencilerinin Kitap Seçimine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 13/19 Summer 2018, p. 101-117, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13837, ANKARA-TURKEY

Aydın, M. Z. (2006). *Ailede Çocuğun Ahlak Eğitimi*, Ankara: Nobel Basımevi.

Bolat, Y. (2016). Sosyal Değerleri ve Değerler Eğitimini Anlamak. **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, (29), 4, s. 322-348.

Boyunağa, A. Y. (2016). *Efsane Komutan/Tarık Bin Ziyad* (14. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2016). *Koçyiğit/Seyit Battal Gazi* (4. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2016). *Yasak Şehir* (11. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2017). *Altın Ferman/Berke Noyan* (12. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2017). *Denizler Ejderi* (11. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2017). *Fetih Sancakları/Bedir'in Arslanlarından Çağ Açan Fatih'e* (12. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2017). Hanoğlu/Bir Selçuklu Kahramanı (7. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2017). *Hilal Uğruna/III. Haçlı Seferi ve Selâhaddin Eyyûbi* (15. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2017). *Kırık Hançer* (24. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2017). *Korkusuz Cengâver* (11. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2017). *Korsan Peşinde* (4. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2017). *Macera Adası* (20. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2017). *Malazgirt'in Üç Atlısı* (23. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2017). *Osmanlı Leventleri* (12. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2017). *Özgürlük Savaşçısı/Şeyh Şamil* (11. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2017). *Saklı Kent* (18. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2017). *Zafer Rüzgârları/Turgut Reis* (16. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2018). *Satıcı Çocuk* (19. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Boyunağa, A. Y. (2018). *Yankılı Kayalar* (52. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Çelik, Ö. (2016). *Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın Tarihî Çocuk Romanlarının Çocuk Edebiyatının Temel Ögelerine Göre İncelenmesi,* Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

Çelik, Ö. (2016). Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın Tarihî Çocuk Romanlarında Türk Askeri Algısı. Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 11/3 Winter 2016, p. 757-774, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9259, ANKARA-TURKEY

Çınar, A. (2013). *Değerler Felsefesi ve Psikolojisi*. Bursa: Emin Yayınları.

Enginün, İ. (1998). *"Çocuk Edebiyatında İdeoloji",* 99 Soruda Çocuk Edebiyatı(Haz. M. Ruhi Şirin), İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Göçer, A. (2012). Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine. **Türk Dili Dergisi**, (103), 729, s. 50 – 57.

Hökelekli, H. (2010). "Modern Eğitimde Yeni Bir Paradigma: Değerler Eğitimi", **Eğitime Bakış / Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi**, (18), 3, s. 4-9.

Hökelekli, H. (2013). *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*, İstanbul: Timaş Yayınları.

Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Engin Yayınları.

MEB, (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu,* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

MEB, (2017). *Türkçe Dersi (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu,* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk Edebiyatı.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Okur ve Çapoğlu (2015). Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerde Yer Alan Değerler. **Sakarya University Journal of Education**, (5), 3, s. 90-104.

Özafşar, M. E. (2016). *Riyâzü's Sâlihîn'den 1001 Hadis Seçkisi*. Ankara: Hâkim Yayınları.

Özbay, M. ve Karakuş-Tayşi, E. (2011). Dede Korkut Hikâyeleri'nin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi. **Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi**, (1), 1, s. 21–31.

Özdemir, M. ve İdi-Tulumcu, F. (2017). Değerler Eğitiminde Edebî Eserlerden Yararlanma: Fatma Aliye'nin Muhadarat Romanı Örneği. **Sakarya University Journal of Education**, (7), 4, s. 720-729.

Özen, Y., Güleryüz, K. & Özen, H., B. (2012). İlköğretim 1–3 Sınıf Hayat Bilgisi, 4–5 Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki Değerler ve Değerler Eğitiminin İncelenmesi. **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi**. (4), 1, s. 277-286.

Sever. S. (2001). *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Sınar, Ç. (2006). Çocuğa Büyülü Bir Dünyanın Kapılarını Açmak. **Milli Eğitim Dergisi**. 172, s. 175-181.

Şen, Ü. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Şen, Ü. (2008). Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,** (5), 1, s. 763-780.

Şirin, M. R. (2006). *Gösteri Çağı Çocukları*. İstanbul: İz Yayıncılık.

Tahiroğlu, M. (2013). İlkokul Sosyal Bilgiler Dersinde Yardımseverlik Değerinin Geliştirilmesine Yönelik Performans Görevi Uygulaması. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri**, (3), 13, s. 1843-1862.

Temizyürek, F. ve Karagöl, E. (2016). Hedef Kitlesi Çocuk Olan Mehmet Âkif Ersoy Biyografilerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 11/3 Winter 2016, p. 2175-2192, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9262, ANKARA-TURKEY

TTKB (2017). *Müfredat Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Turan, S. ve Aktan, D. (2008). Okul Hayatında Var Olan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, (6), 2, s. 227-259.

Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.

Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2014). *Değerli Bir kavram Olarak "Değer ve Değerler Eğitimi"*. R. Turan ve K. Ulusoy. (Editörler), Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi, (Sayfa. 1-16). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Yılmaz, O. (2016). Kurgusal Nitelikli Çocuk Kitapları ve Karakter Eğitimi. **Ana Dili Eğitimi Dergisi**, (4), 3, s. 311-325.